

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W LUBLINIE ODDZIAŁ W RADZYNIU PODLASKIM

ZABIĆ ŚMIECHEM!

Satyra antysolidarnościowa 1980-1981

Katalog prezentacji multimedialnej

opracował
Dariusz Magier

Radzyń Podlaski 2011

Opracowanie naukowe
DARIUSZ MAGIER

Opracowanie graficzne i skład
PRZEMYSŁAW KRUPSKI

Wydawca
RADZYŃSKIE STOWARZYSZENIE INICJATYW LOKALNYCH

ISBN 978-83-62217-10-6

Copyright by
DARIUSZ MAGIER

Grafika na okładce:
Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim, Zbiór plakatów i druków ulotnych
Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Białej Podlaskiej, sygn. 8, s. 110

Druk
ELPIL SIEDLCE

Słowo wstępne

Cechą charakterystyczną satyry jest przesadne odzwierciedlenie cech charakterystycznych postaci, grup osób, przedstawicieli określonej idei czy też wydarzeń. Istotą jej jest krytyczna postawa autora wobec nich, ukazanie w krzywym zwierciadle. Słownik wyjaśnia, że artystyczna ta sztuka posługuje się przejawianiem, ośmieszającym uwypokleśnieniem i wyolbrzymieniem charakterystycznych cech postaci, czyli karykaturą, jednym z przejawów sztuk plastycznych¹. Nie jest sztuką nową, elementy karykatury napotykamy już w papirusach starożytnego Egiptu, w malarstwie wazowym starożytnej Grecji czy w ornamentyce średniowiecza.

Dosyć szybko zauważono przydatność satyry do kształtowania opinii publicznej². Stąd też nic dziwnego, że w dużej części satyrę zagospodarowała polityka. W tym sensie sztuka pada na ołtarzu polityki, a jej wytwory należałoby rozpatrywać raczej pod względem propagandowym niżli artystycznym. Przy czy nie sposób zaprzeczyć, że kunszt artystyczny, sposób sugestywności i realizmu osadzonego w satyrycznej stylistyce, zwiększa siłę oddziaływania przekazu. Bo zasady są jasne, im bardziej ośmieszymy przeciwnika politycznego, tym skuteczniejsze będzie nasze oddziaływanie, aż do zastąpienia u odbiorców samodzielnej interpretacji postaw określonych osób i wydarzeń przez narzucane odgórnie gotowe wzorce. Do dzisiaj narzucenie większości społeczeństwa przekonania o „śmieszności” osób czy idei gwarantuje zwycięstwo. W polityce ośmieszenie nierzadko oznacza śmierć publiczną partii bądź jej konkretnego członka.

Nie mniej istotna była rola rysunku satyrycznego w okresie rządów komunistów w Polsce, którzy, z jednej strony transmitowali propagandę do mas, co umożliwiało przyswajanie straszliwie sierniężnego i nudnego przekazu partyjnego, z drugiej jednak można wysunąć tezę, że w ogóle ułatwiał „przetrwanie czasów Bieruta, Gomułki czy Jaruzelskiego”³. W PRL rysunek satyryczny był sztuką aluzji i prawdziwym polem rywalizacji karykaturzystów z wszechwładną cenzurą⁴, ale jednocześnie stanowił też potężny oręż propagandowy, po który chętnie sięgano, zwłaszcza w okresach przesileni politycznych.

Komuniści narzucili podległym sobie twórcom rysunku satyrycznego swoistą konwencję, która ukształtowała się jeszcze w okresie stalinizmu. Był to określony kod symboli i znaków, którymi posługiwano się właściwie do końca PRL⁵. Karykatura miała być ideologiczną bronią, która nie tylko reaguje na polityczne posunięcia przeciwnika politycznego, ale też demaskuje jego cele, co oznacza, że nie tyle powinna wzbudzać śmiech, ale wręcz gniew i nienawiść do wroga⁶.

Niewiele zmieniło się w tym względzie w 1980-1981. Prezentowane w niniejszym wydawnictwie przykłady rysunku satyrycznego to przejaw wielotorowości propagandy władz komunistycznych kierowanej przeciwko przeciwnikom. Termin „satyra antysolidarnościowa” użyty w tytule katalogu ma charakter tyleż upraszczający zagadnienie, co zawężający problematykę, gdyż materiały archiwalne prezentowane w nim obejmują satyryczne rysunki ośmieszające nie tylko „Solidarność”, ale ogół ówczesnej opozycji: Komitet

¹ S. Bik, C. Szkiłdź, H. Szkiłdź, *Słownik języka polskiego*, t. 1., Warszawa 1992, s. 893.

² Trafnie zauważa to T. Szarota w pracy: *Polak w karykaturze niemieckiej (1914-1944). Przyczynek do badań stereotypów narodowych*, [w] tamże, *Niemcy i Polacy. Wzajemne postrzeganie i stereotypy*, Warszawa 1996, s. 102.

³ M. W. Chmurzyński, *O wystawie „Sma[cz]ki i zapachy PRLu. Karykatura z lat 1948-1989”*, http://www.muzeumkarykatury.pl/wystawy/wystawy_strony/PRL_SMACZKI/kochanowski.html (dostęp: 28.10.2011 r.)

⁴ Zob. np.: P. Machcewicz, *Walonki o antyradzieckim ostrzu*, *Mówią Wieki*, nr 1/1999, s. 24-26; W. Polak, *Śmiech na trudne czasy. Humor i satyra niezależna w stanie wojennym i w latach następnym* (13 XII 1981 31 XII 1989), Gdańsk 2007.

⁵ Zob.: J. Ślęzak, *Karykatura polityczna w okresie stalinizmu: sztuka, propaganda, źródło historyczne na przykładzie wybranych rysunków satyrycznych opublikowanych w „Trybunie Ludu” w latach 1949-1955*, [w] *Partia komunistyczna w Polsce struktury, ludzie, dokumentacja*, red. D. Magier, Lublin-Radzyń Podlaski 2012 (w druku).

⁶ T. Borowski, *O postępowych i wstecznych tradycjach karykatury politycznej*, „Przegląd Artystyczny” 1950, nr 7, 8, 9, s. 45-47; I. Witz, *Z problemów karykatury polskiej (Na marginesie Wystawy Karykatury Polskiej)*, „Przegląd Artystyczny” 1953, nr 3, s. 31.

4 ZABIĆ ŚMIECHEM!

Samoobronę Społecznej KOR, Konfederację Polski Niepodległej, Niezależne Zrzeszenie Studentów. Od początku istnienia Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego władze starały się na wszelkie sposoby zniechęcać Polaków tak do angażowania się w działalność związku, jak i do związkowców, a antysolidarnościowa propaganda przybierała na sile wraz z aktywniejszymi przejawami działań. Główne nurty tej propagandy w latach 1980-1981 to: przekaz radiowo-telewizyjny, prasa oraz indoktrynacja wizualna⁷. W obrębie tej ostatniej odnotujemy rysunek satyryczny.

System funkcjonowania propagandy peerelowskiej opierał się na kilku głównych instancjach partii komunistycznej. Główne założenia polityki propagandowej kreślono na posiedzeniach Sekretariatu i Biura Politycznego Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W okresie „karnawału Solidarności” za działania pionu propagandowego personalnie odpowiadał sekretarz KC ds. propagandy Stefan Olszowski oraz powołany w 1980 r. specjalny zespół, w którego składzie znaleźli się sekretarze: Andrzej Werblan, Jerzy Waszczuk, Tadeusz Grabski (reprezentujący KC); Tadeusz Szaciło (Główny Zarząd Polityczny WP); Wiesław Bek (redaktor naczelny „Trybuny Ludu”) Zdzisław Balicki (przewodniczący Radiokomitetu) i kierownicy kilku wydziałów KC związanych z informacją, ideologią i mediami. Założenia polityki propagandowej przekazywane były do Wydziału Pracy Ideowo-Wychowawczej KC PZPR, w październiku 1981 r. przekształconego w Wydział Ideologiczny. Polecenia i materiały w zakresie propagandy antysolidarnościowej przekazywane były do wydziałów propagandowych i ideologicznych komitetów wojewódzkich partii⁸. Stamtąd

informacje i materiały przekazywano do instancji niższych (komitety miejskie, miejsko-gminne, gminne), te z kolei angażowały podległe sobie podstawowe organizacje partyjne i komitety zakładowe. Poza tym, także na szczeblu wojewódzkim starano się wykorzystywać redakcje prasy regionalnej oraz partie satelickie (Zjednoczone Stronnictwo Ludowe, Stronnictwo Demokratyczne) i kontrolowane przez komunistów organizacje społeczne takie jak np.: Stowarzyszenie PAX, Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego czy ZHP⁹, a także terenowe organy administracji państwowej.

Zamieszczone w niniejszej publikacji rysunki satyryczne stanowią materiały archiwalne zgromadzone w archiwach Komitetów Wojewódzkich PZPR w Białej Podlaskiej i Lublinie. Są to przeważnie czarno-białe grafiki w formie kserokopii na papierze formatu A4 i A5. Jeszcze w okresie funkcjonowania obu aktotwórców (z pewnością w archiwach KW) przydzielono je do zbiorów plakatów i afiszów PZPR, które jako odrębne od pozostałej dokumentacji wytworzonej przez partię zbiory archiwalne przejęte zostały do zasobu archiwum państwowego¹⁰. Nie ma wątpliwości, że rysunki satyryczne powstały na zamówienie KC, i stamtąd były rozsyłane do wykorzystania do komitetów wojewódzkich. Nie stanowią zatem przejawu działań lokalnych struktur partii komunistycznej, lecz charakteryzują zagadnienia propagandowe podejmowane z punktu widzenia centrali PZPR. Przy czym rozprowadzanie ich na terenie poszczególnych województw sprawiło, że ta sama forma propagandy antysolidarnościowej zaistniała w obrębie całego kraju. Daty powstawania i autorstwo konkretnych rysunków nie są znane (choć na niektórych znajdujemy sygnatury

⁷ Nt. form propagandy antysolidarnościowej w latach 1980-1981 zob. np.: G. Joniec, *Obraz NSZZ „Solidarność” w prasie partyjnej KWPZPR w Lublinie. Kreowanie wizerunku wroga*, [w] 13 XII 1981. *Wiedza historyczna i świadomość społeczna po 25 latach od wprowadzenia stanu wojennego*, red. D. Magier, Radzyń Podlaski 2006, s. 27-36; J. Olszek, *Antysolidarnościowa Propaganda władz PRL*, [w] *NSZZ Solidarność 1980-1989. Tom 7: Wokół „Solidarności”*, red. Ł. Kamiński i G. Waligóra, Warszawa 2010, s. 167-235; *Propaganda PRL. Wybrane problemy*, red. P. Semków, Gdańsk 2002.

⁸ Zob. J. Olszek, dz. cyt., s. 168. W Komitecie Wojewódzkim PZPR w Białej Podlaskiej działalnością tą zajmował się Wydział Ideologiczny, na którego czele stał w tym okresie Zygmunt Zagórowicz, D. Magier, *Aparat Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Białej Podlaskiej (1975-1990). Zarys problematyki*, „Rocznik Białkopodlaski”, t. 16 (2008), s. 205.

⁹ J. Olszek, dz. cyt., s. 169.

¹⁰ Archiwum Państwowe w Lublinie, zespół nr 1411: Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie; Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskiej, zespół nr 448: Zbiór plakatów i druków ulotnych Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Białej Podlaskiej.

wykonawców - nie wiadomo czy są one autentycznymi parafami autorów czy podpisami mającymi wprowadzać w błąd). Na podstawie analizy konkretnych grafik możemy określić ich powstanie na koniec 1980 - cały rok 1981. Pod względem artystycznym grafiki możemy podzielić na 3 rodzaje. Do pierwszej należą plakaty i syntezы zamawiane u profesjonalnych grafików. Drugą tworzą rysunki podpisane nieczytelnym nazwiskiem, których autorem był najprawdopodobniej również profesjonalny rysownik, co wyczytać można po doświadczeniu w prowadzeniu kreski artystycznej. Do trzeciej grupy zaliczymy rysunki autorów nieprofesjonalnych, być może osób obdarzonych zdolnościami w zakresie rysunku z najbliższego kręgu decydentów wprowadzających w ruch machnę propagandową.

Postaci na rysunkach mają cechy archetypiczne, które pozwalają na bezbłędne rozumienie wymowy grafik. Mamy tu zatem archetyp przedstawiciela klasy robotniczej - człowieka w stroju roboczym, w czapce z daszkiem, z narzędziami pracy w rękach. Jest ekstremista, burzyciel porządku i spokoju - to postać w marynarce, swetrze, zazwyczaj brodacz, co nawiązuje do ówczesnej mody panującej wśród opozycjonistów. Widzimy też jego zaplecze - państwa kapitalistyczne na czele ze Stanami Zjednoczonymi (cylinder Lincolna, wzorzysta koszula w kratkę) oraz ekspozytury wrogiej propagandy w postaci stacji radiowych Głos Ameryki, Radio Wolna Europa czy BBC oraz środowisko paryskiej „Kultury”. Działacze Solidarności to zazwyczaj ubrani w garnitury związkowcy siedzący za biurkiem, zaś członkowie - dobrze odżywieni robotnicy w nie pasujących ubraniach roboczych.

Rysunki nie mają jednorodnej wymowy. Analizując je widzimy zmieniające się podejście władz do rodzącego się buntu. Przekaz kierowany jest niewątpliwie do ogółu społeczeństwa, ma zadanie kształtować jego opinię zgodnie z aktualnym podejściem rządzącego reżimu do opozycji. W niniejszym katalogu rysunki podzielono tematycznie (co zapewne odpowiada także chronologii ich powstania) na pięć części.

Pierwsza część, którą zatytułowano *NIE PODPOWIADAĆ, czyli „ekstremiści”*, to próba pokazania, że

dobre z natury podstawy robotniczego związku zawodowego podminowywane są przez radykalne, awanturnicze elementy opozycji politycznej z KPN, KSS-KOR, NZS. By nie było jakichkolwiek wątpliwości, ich postaci zaznaczone są skrótami organizacji, czasem wprost wskazywani są imiennie (Jacek Kuroń), a działanie polega na podpowiadaniu rodzącemu się nowemu związkowi antypaństwowych rozwiązań, eskalacji antykomunizmu, nacjonalizmu, antysowieckości i nihilizmu¹¹, realizowaniu programu ekstremistycznego pod płaszczykiem „Solidarności”, celowym osłabianiu gospodarki i anarchizowaniu sytuacji w kraju. Wyłania się z nich czytelna sugestia dla członków związku, by nie dawać się kierować przez ludzi z zewnątrz, którzy działają na rzecz wrogich zagranicznych ośrodków.

Część druga: *ROBOTNICZA - TAK, AWANTURNICZA - NIE, czyli „Solidarność” wg Partii*, prezentuje rysunki satyryczne, których zadaniem było rozbić wewnętrzne związku poprzez podzielenie członków na takich, którzy są „do przyjęcia” przez władze, i na zupełnie nieakceptowanych „jastrzębi”, do których należeli: Zbigniew Bujak, Andrzej Gwiazda, Jan Rulewski, Janusz Onyszkiewicz czy Andrzej Słowik. Ich powstanie i rozpowszechnianie możemy umiejscowić w lecie 1981 r., w okresie bezpośrednio poprzedzającym I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność, który odbył się we wrześniu 1981 r. Znajdujemy w nich próby zniechęcenia związkowców do tzw. „doradców” i „ekspertów”, ukazywanie bilansu strajków i przestojów pracy zakładów produkcyjnych, granie na emocjach społecznych poprzez sugerowanie lepszego poziomu życia związkowców w porównaniu z resztą społeczeństwa, ich bezkarność skrytą za działalność związkową oraz dążenie do przejęcia władzy. Z drugiej strony podpowiadano, że wystarczy odrzucić awanturnictwo i nierealne żądania polityczne, by związek mógł zostać zaakceptowany przez rząd.

Trzecia część została zatytułowana: *ZŁY TO PTAK, czyli mądrość ludowa w walce z kontrrewolucją*, i zawiera serię rysunków skonstruowanych na zasadzie nawiązania do znanych porzekadeł. Oto mamy np. tonący KSS-KOR chwyający się brzytwy awanturnictwa, kalandria własnego

¹¹ Znana z lat siedemdziesiątych paleta epitetów przeciwstawianych „socjalistycznemu patriotyzmowi” zob. D. Magier, *Cnoty republikańskie i patriotyzm w PRL*, „Historia i Polityka”, nr 4 (11)/2010, s. 117.

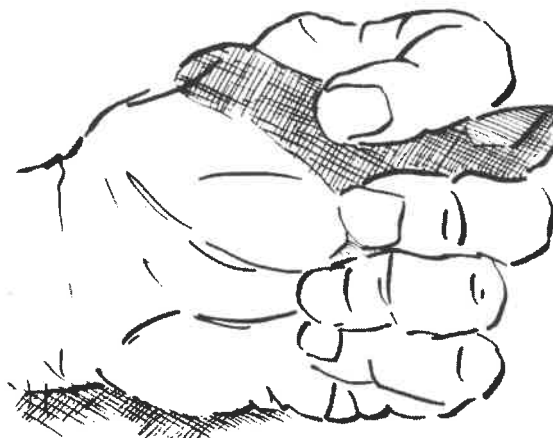
gniazda poprzez przekazywanie plotek do zagranicznych mediów, nienasylenie w żądaniach (*Daj kurze grzędę...*), czy wilka przebranego w owczą skórę „Solidarności”.

Dział **NAGA PRAWDA, czyli wszystko co powiesz może być wykorzystane przeciwko tobie**, to grafiki zbudowane w oparciu o wyjęte z kontekstu wypowiedzi przywódców „Solidarności”, mające na celu ich dyskwalifikację w oczach społeczeństwa, oraz negatywne słowa na temat działań związku, które padły z ust Zofii Grzyb - członka NSZZ „Solidarność”, ale jednocześnie także Biura Politycznego KC partii komunistycznej.

Ostatni dział nosi tytuł: **CZAS ODCIĄĆ BALAST, czyli przyzwyczajanie do ostatecznego rozwiązania kwestii „Solidarności”**. Władza, nie mając już złudzeń, że NSZZ „Solidarność” stanowi siłę opozycyjną wobec rządzących

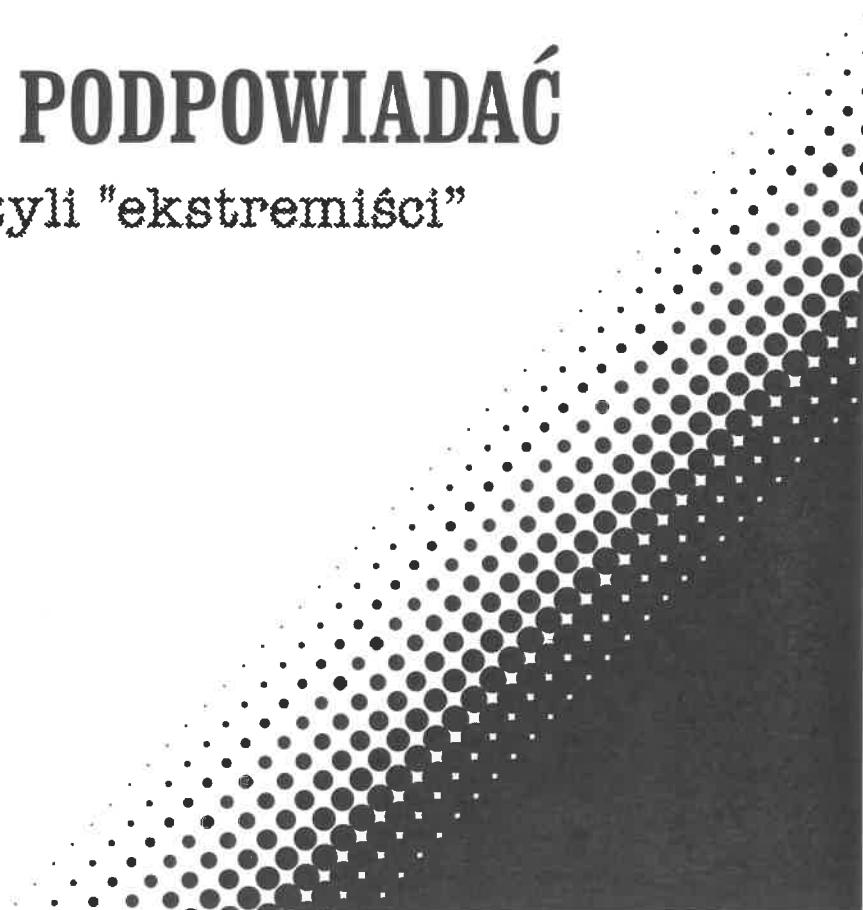
komunistów, realizuje przygotowania do wprowadzenia stanu wojennego. Naród polski mają przygotować nań wyraźne wskazywanie winnych kryzysu gospodarczego, piętnowanie żądań socjalnych, walka z tzw. spekulacją (wykupywanie towarów ze sklepów i odsprzedawanie ich na czarnym rynku), szantażowanie opinią światową, wizje biedy, piętnowanie nieróbstwa oraz awanturnictwa i niszczenia własnego państwa na zlecenie i za pieniądze zagranicy. W tych okolicznościach hasło: „Czas już odciąć ten «balast»”, z grafiki, którą kończy się niniejszy katalog, ma wydźwięk wręcz symboliczny.

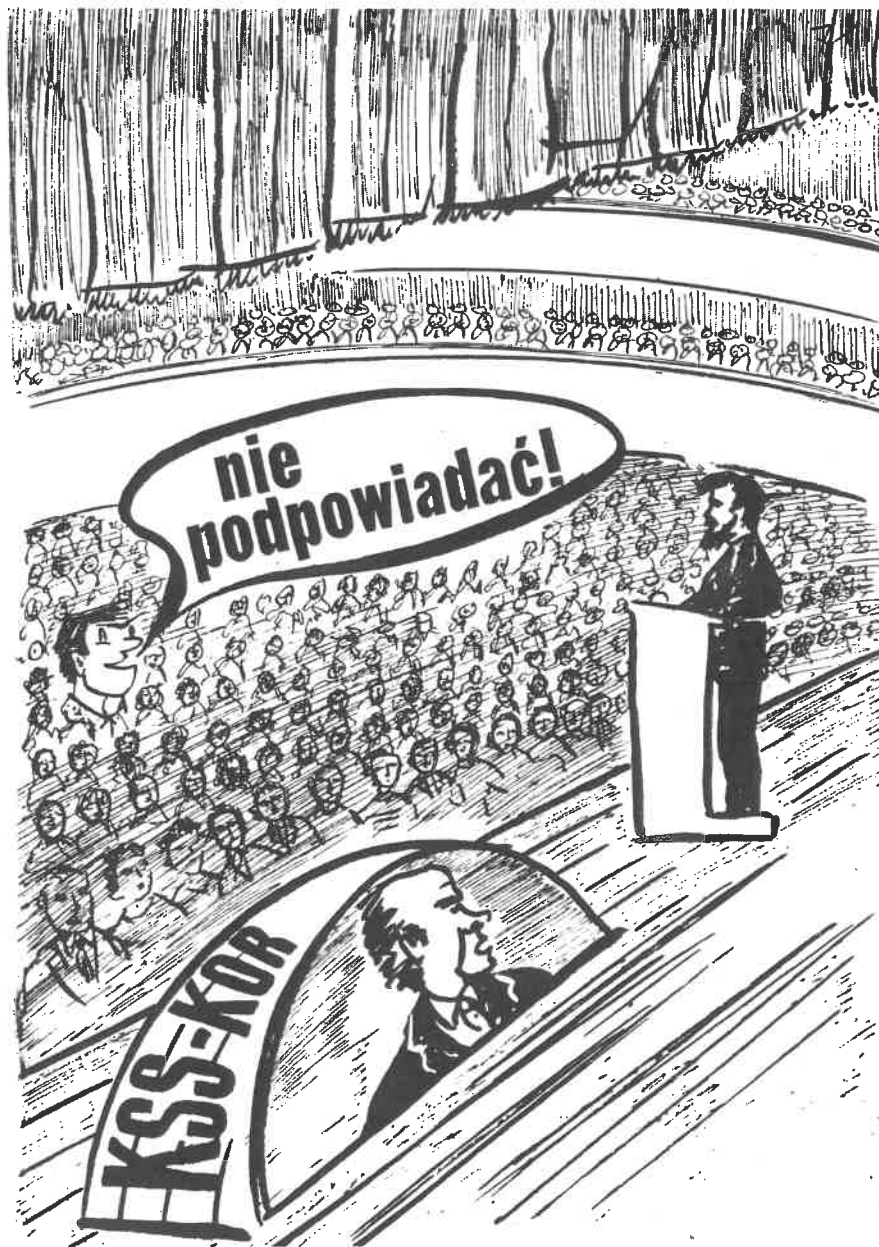
Dariusz Magier
13 grudnia 2011 r.

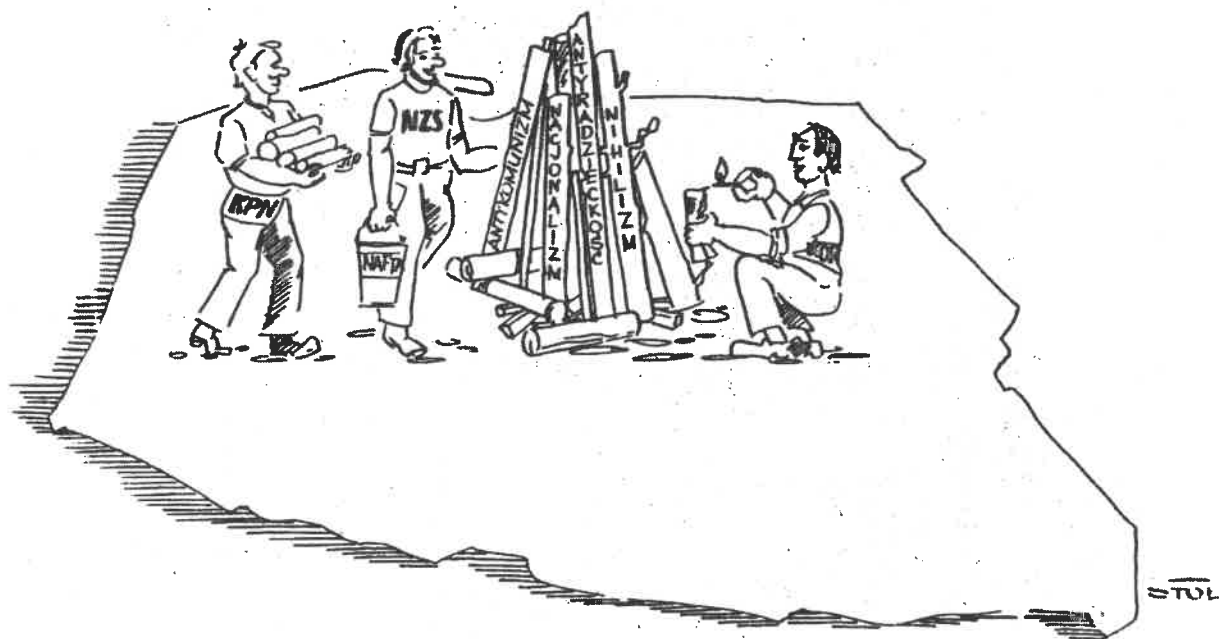
NIE PODPOWIADAĆ

czyli "ekstremiści"

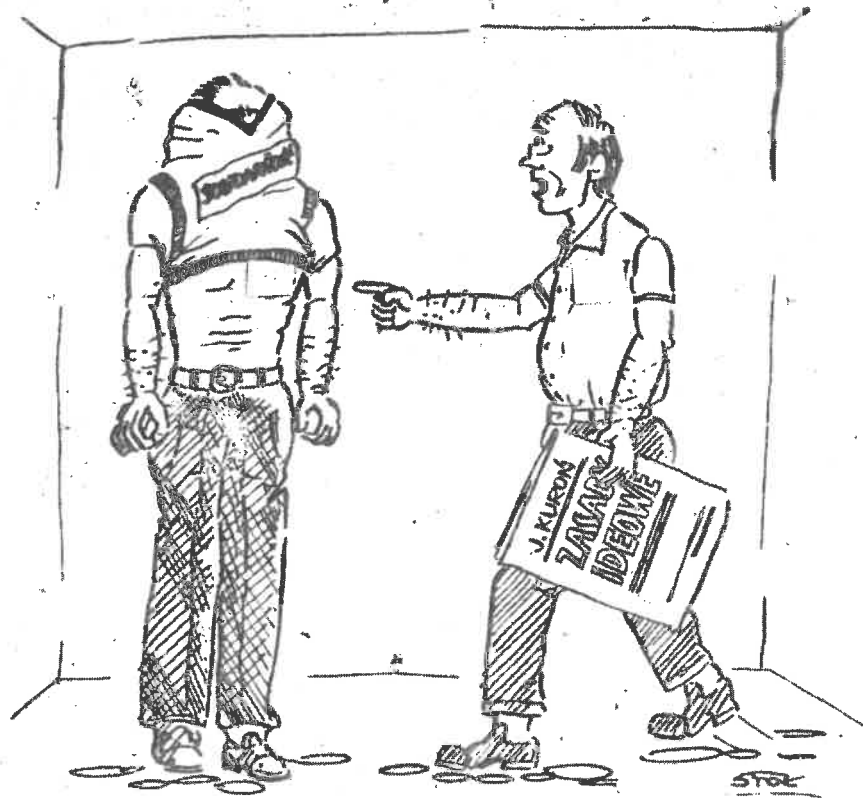

Archiwum Państwowe w Lublinie, Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie, sygn. 774, s. 71

– Panowie, to jest niebezpieczne igranie z ogniem...

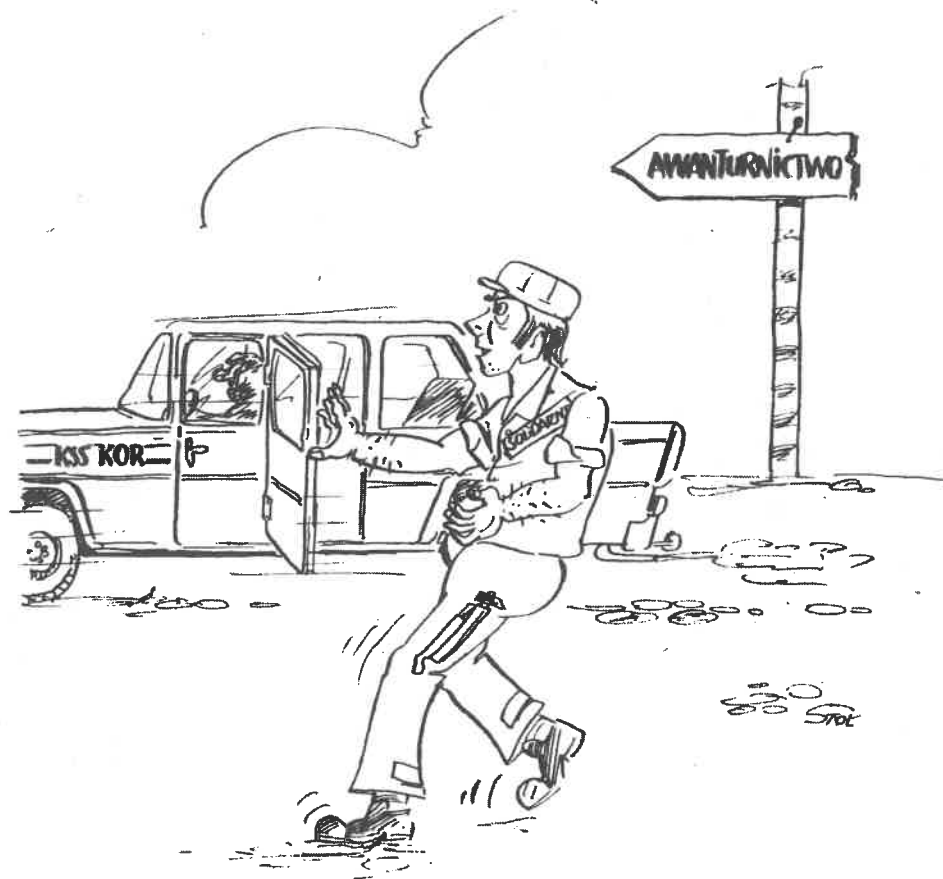

- Tylko w tym kostiumie możemy
realizować nasze cele!

LOF

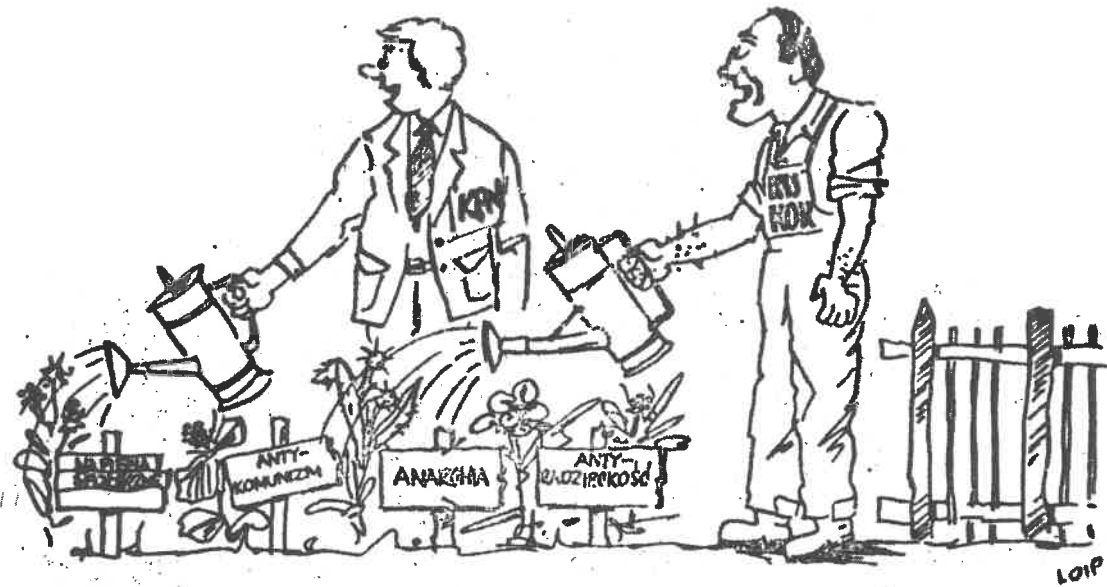
69

— Ja wysiadam...
Nie po drodze mi z Wami, panowie KOR-owcy!

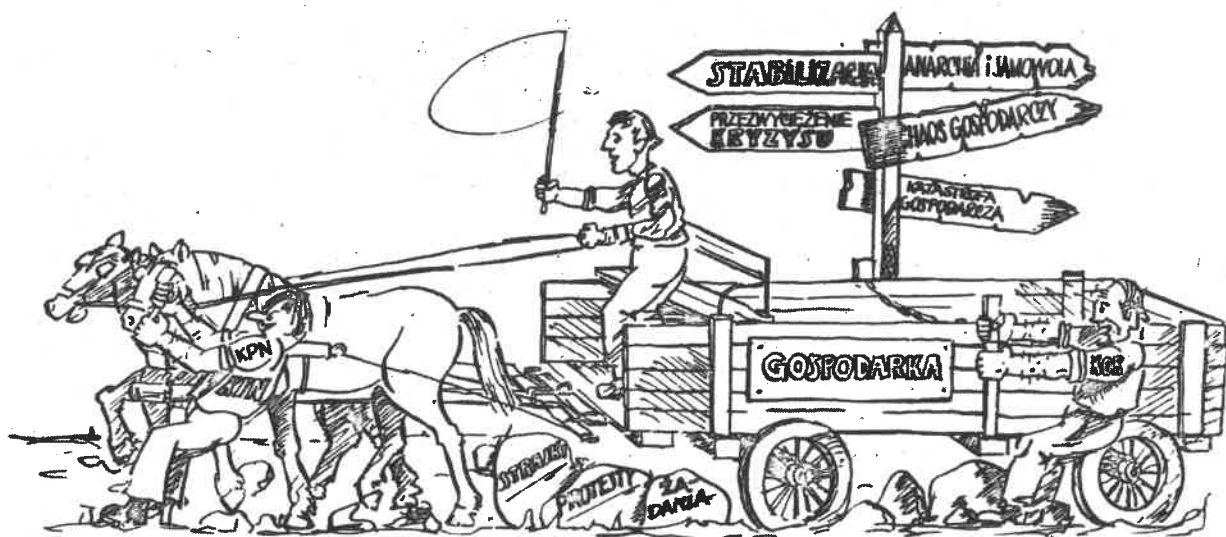
1

UPRAWA CHWASTÓW

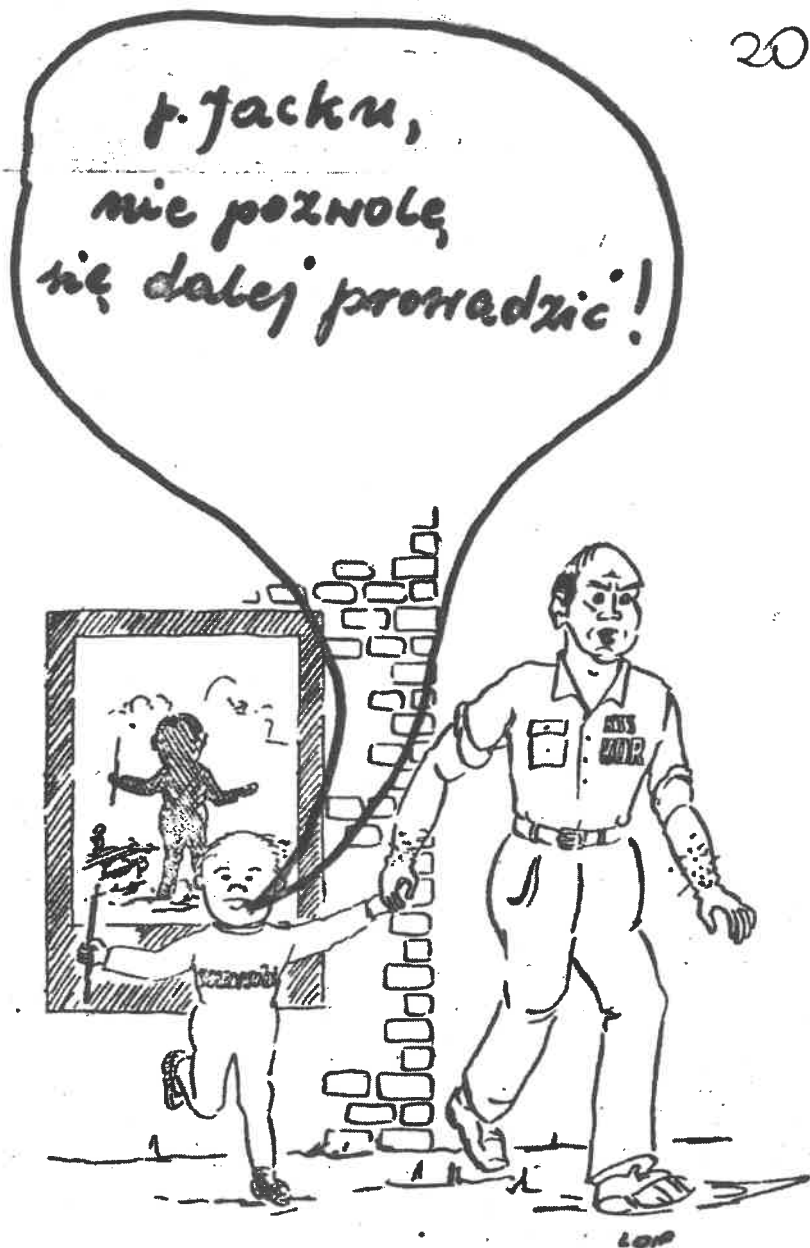
Archiwum Państwowe w Lublinie, Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie, sygn. 773, s. 1

63

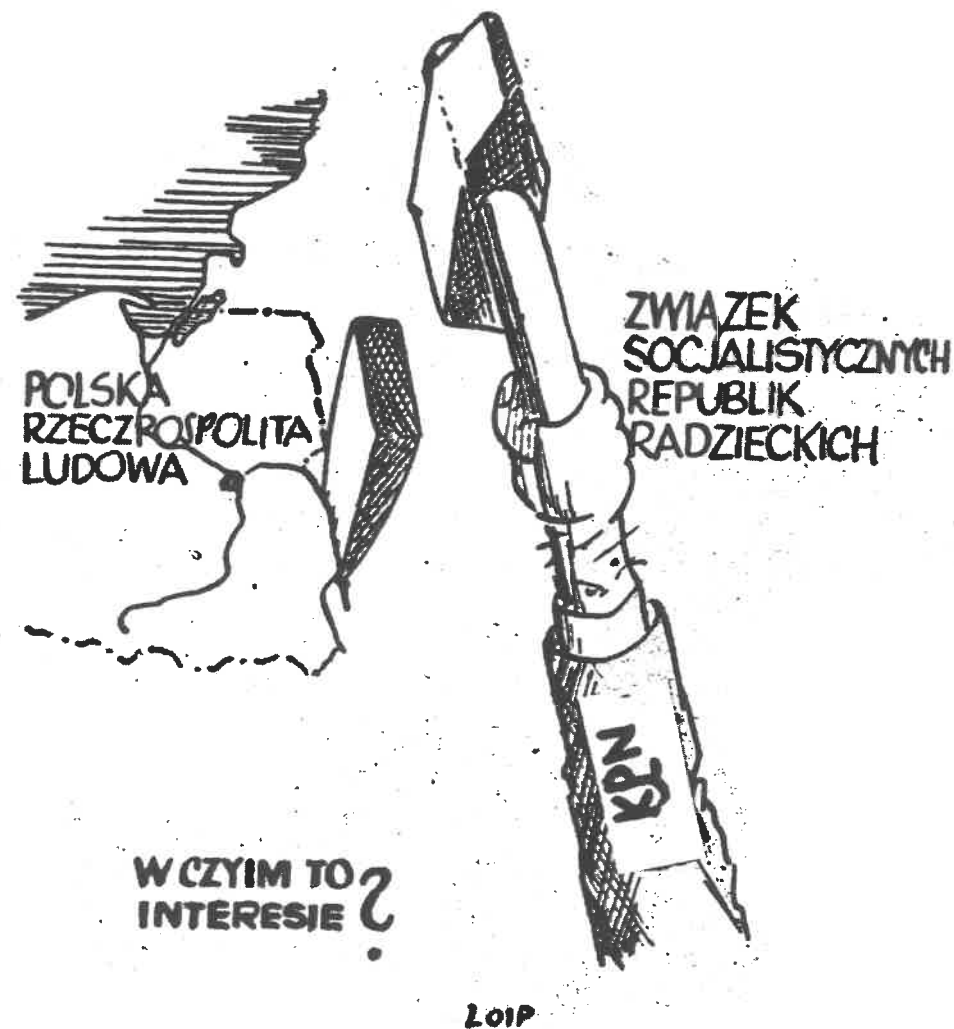

Archiwum Państwowe w Lublinie, Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie, sygn. 774, s. 63

20

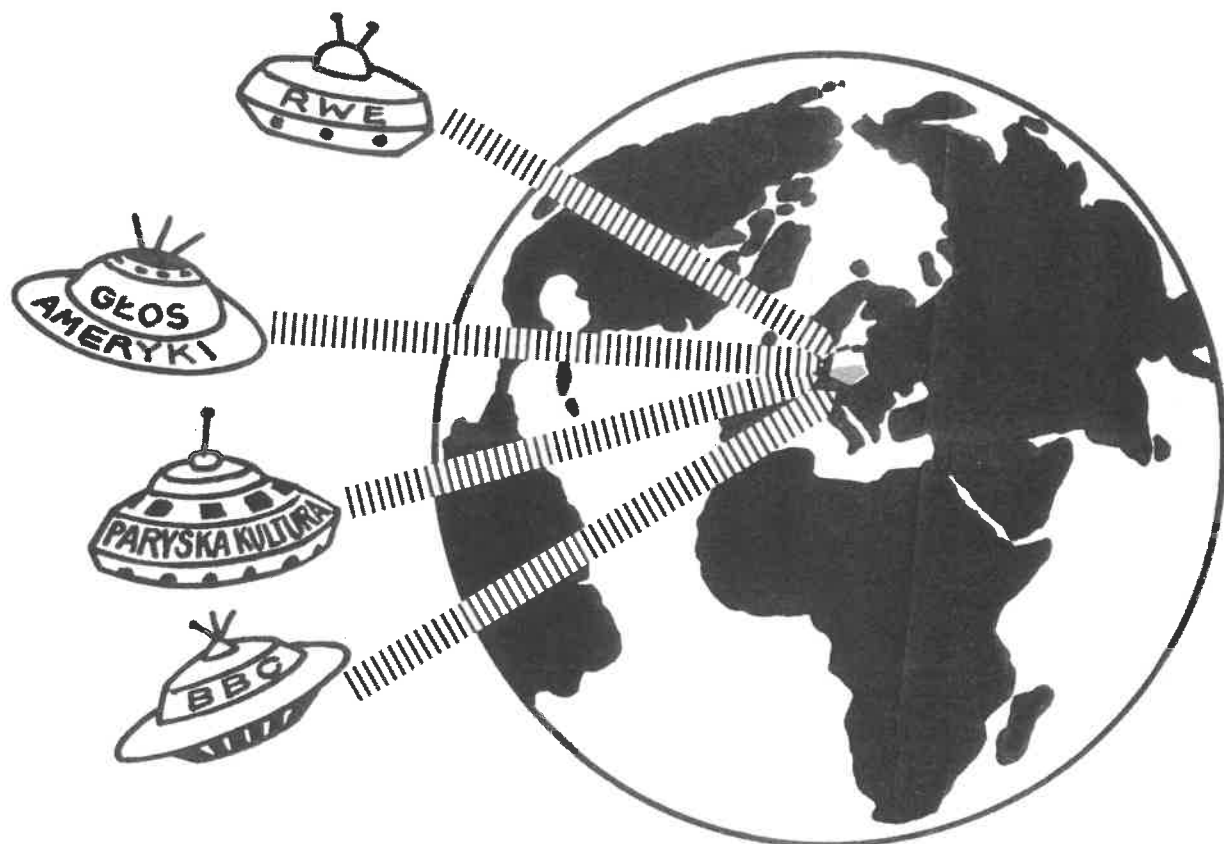

2

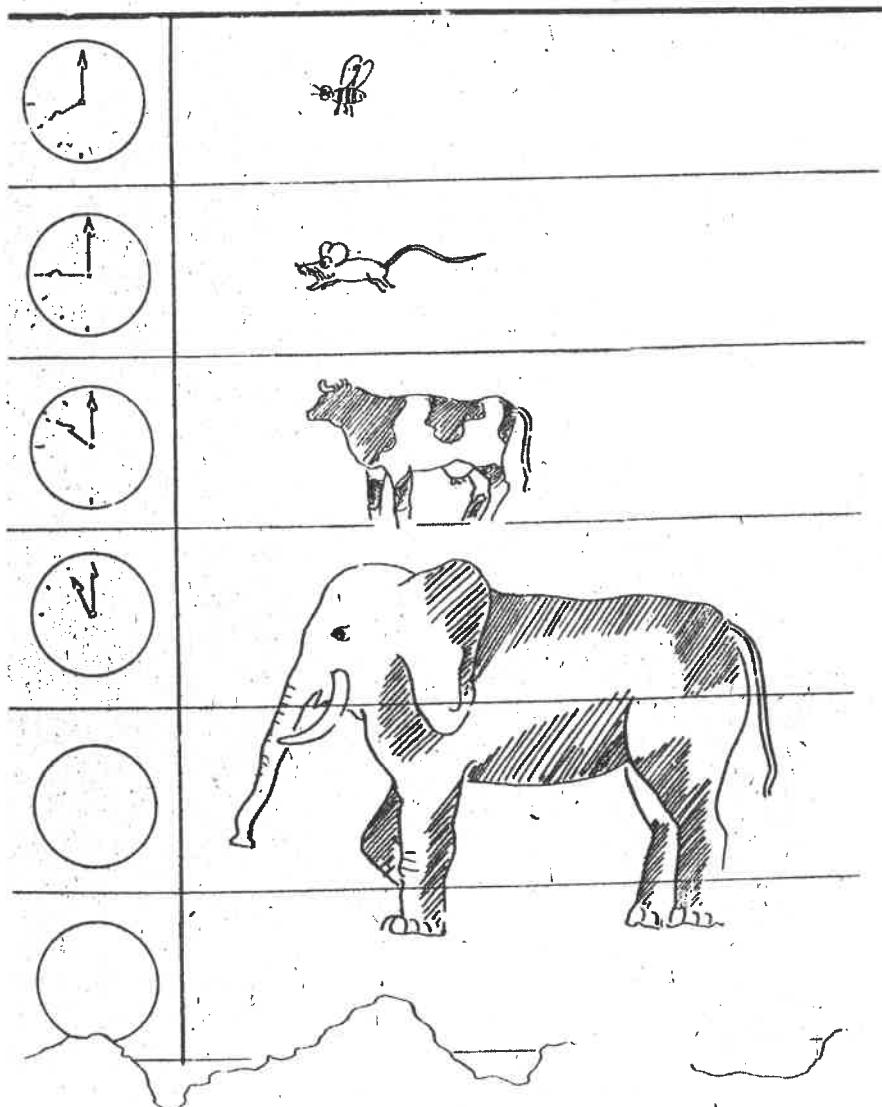
Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim, Zbiór plakatów i druków ulotnych Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Białej Podlaskiej, sygn. 8, s. 103

Kosmiczne bzdury —

Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim, Zbiór plakatów i druków ulotnych Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Białej Podlaskiej, sygn. 8, s. 115

PLOTKA...

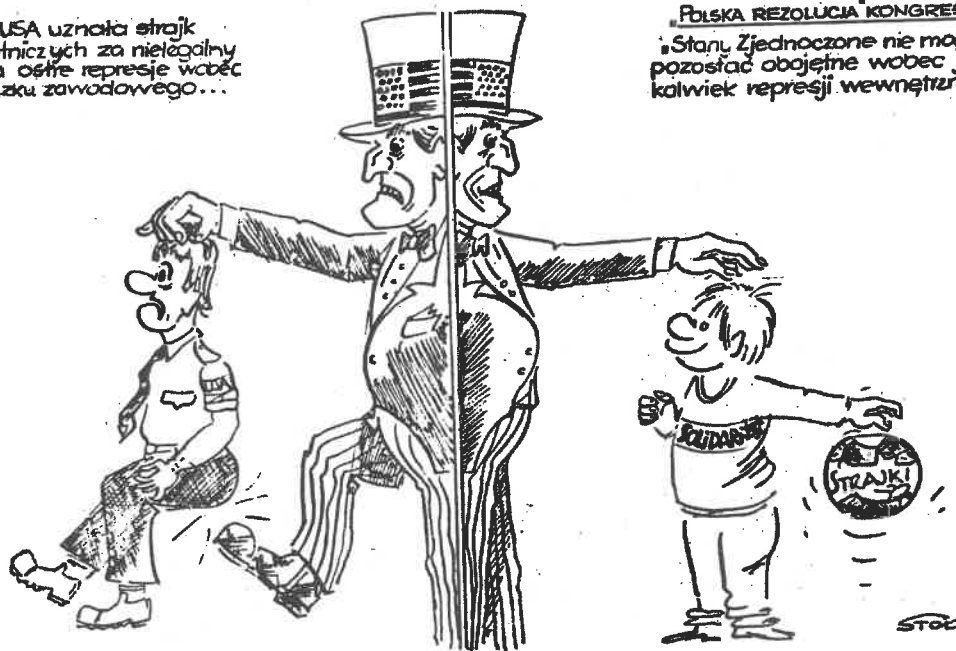

**... żeby wszystko rosło
w takim tempie**

3

Administracja USA uznała strajk
kontrolerów lotniczych za nielegalny
i zastosowała ostre represje wobec
członków związku zawodowego...

POLSKA REZOLUCJA KONGRESU USA
"Stany Zjednoczone nie mogłyby
pozostać obojętne wobec jakich-
kolwiek represji wewnętrznych..."

– Dwa oblicza wuja Sama...

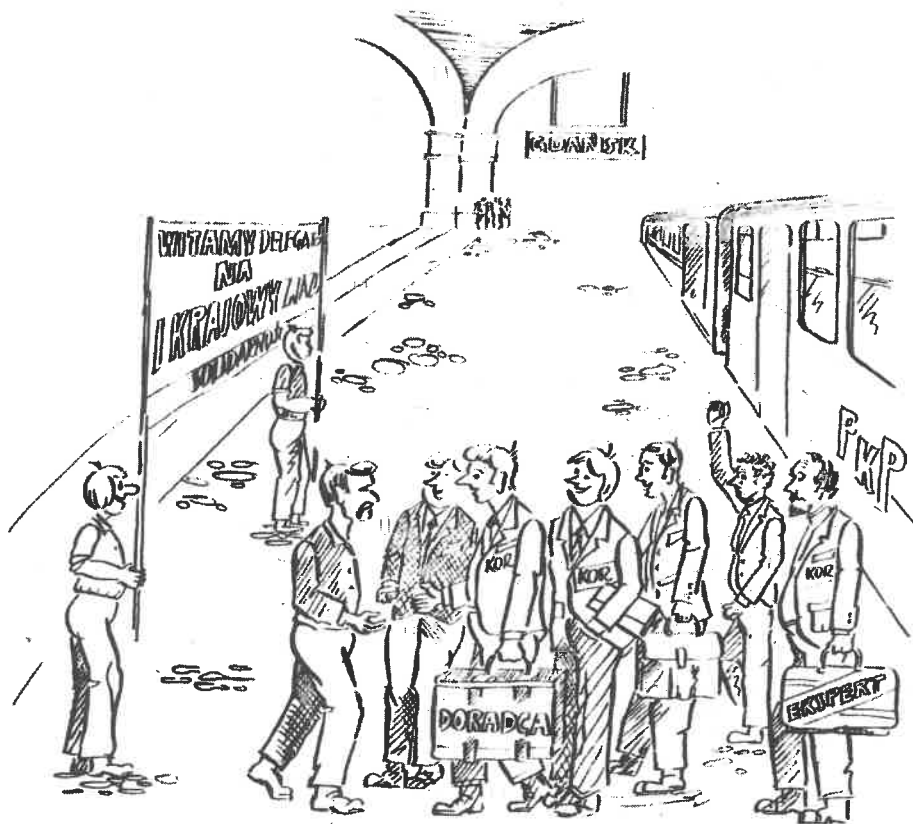
Archiwum Państwowe w Lublinie, Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie, sygn. 774, s. 3

**ROBOTNICZA - TAK,
AWANTURNICZA - NIE**

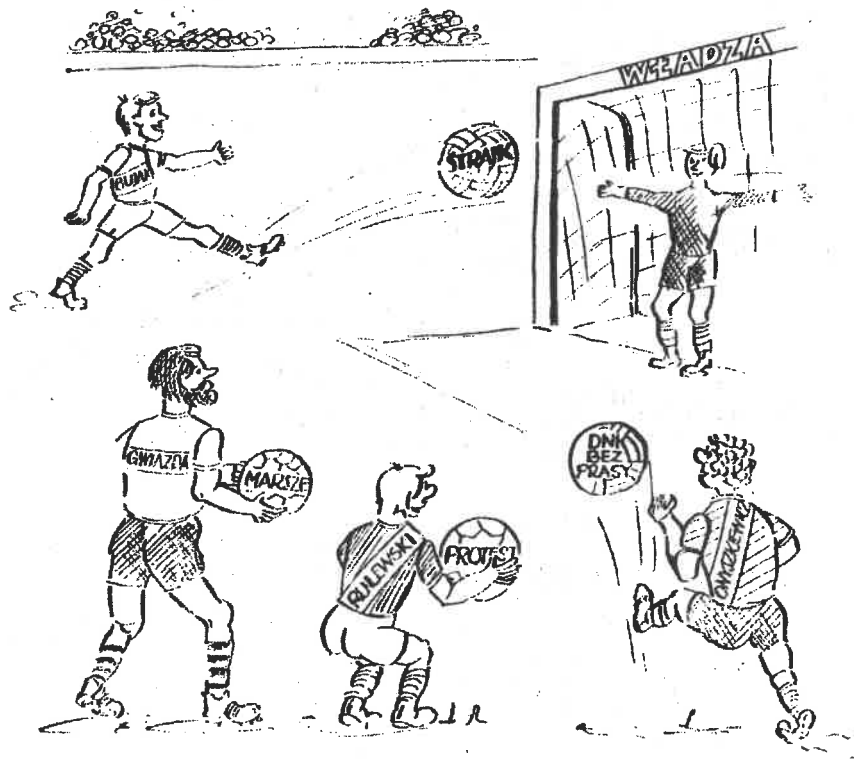
czyli Solidarność wg Partii

61

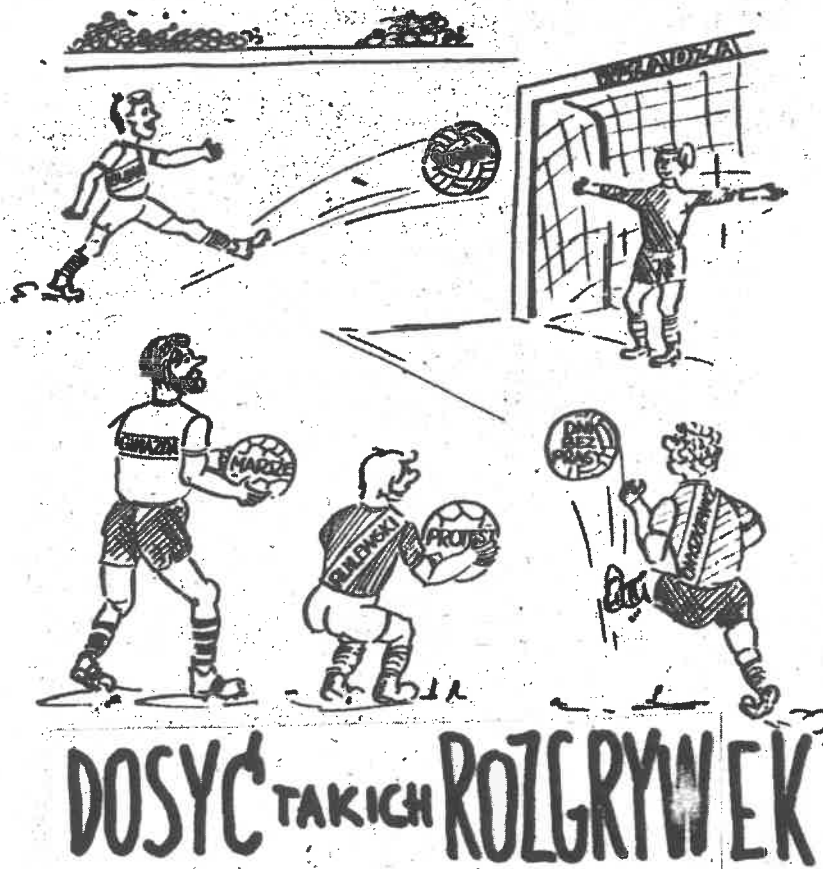

Czy ci panowie nie pomylili adresu?

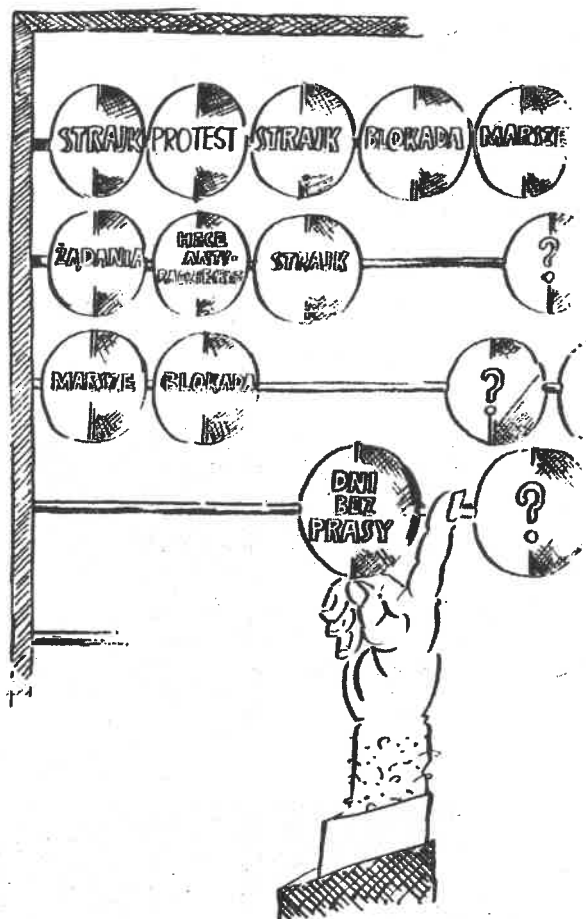

Kto więcej strzeli bramek – ten będzie miał większe szanse wyborcze na I Zjeździe Krajowym „Solidarności”...

5

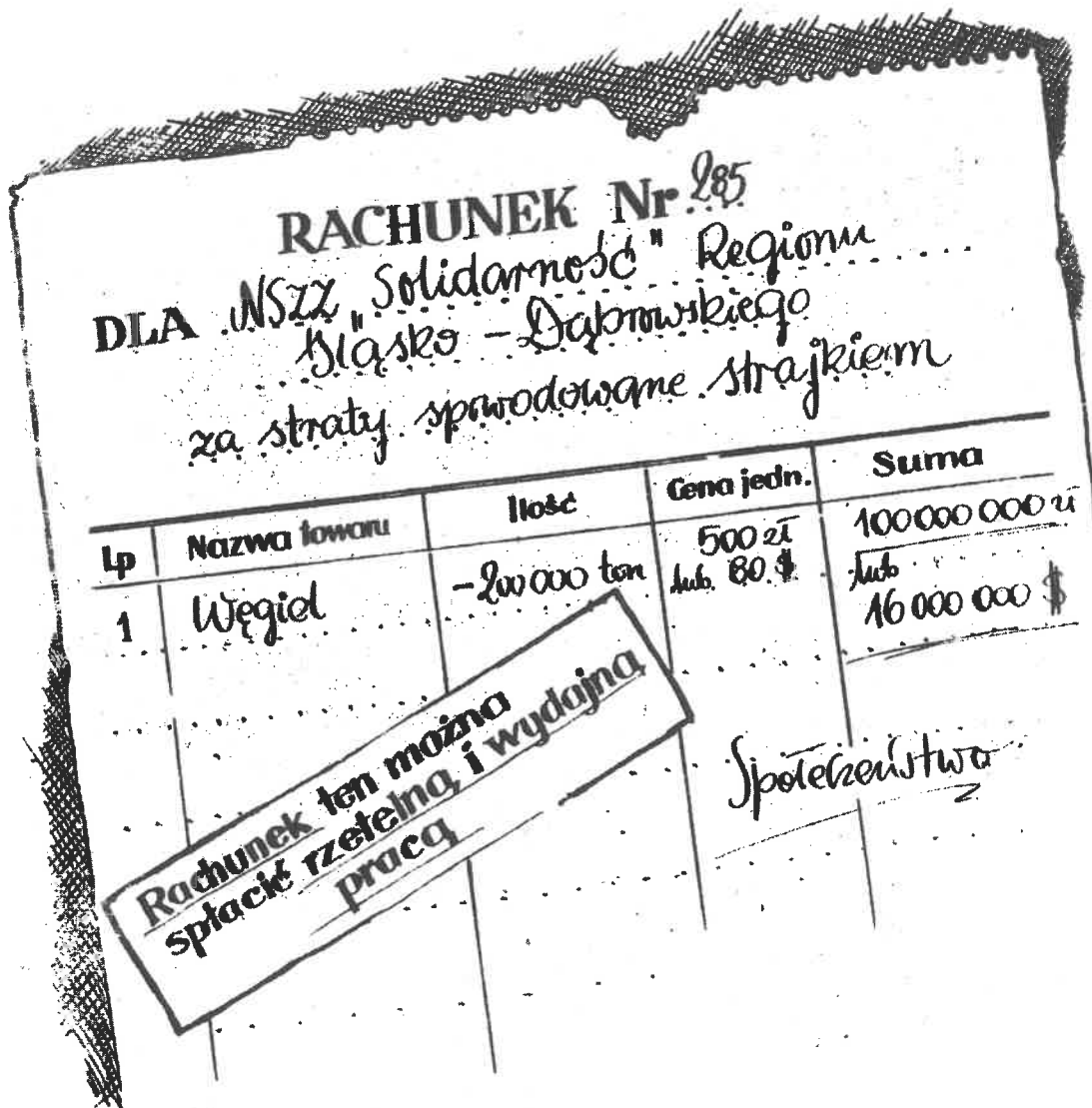

Archiwum Państwowe w Lublinie, Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie, sygn. 773, s. 5

Bilans przed I Zjazdem Krajowym
„Solidarności” ...

8

BIURO ORGANIZACYJNE
I KRAJOWEGO ZJAZDU NSZZ
"SOLIDARNOŚĆ"

Do
Wydziału Handlu Urzędu Wojewódzkiego
w Gdańsku

ZAPOTRZEBOWANIE

Biuro Organizacyjne I Krajowego Zjazdu NSZZ "Solidarność" zwraca następujące zapotrzebowanie na towary reklamacyjne dla uczestników zjazdu:

1. Mięso, chleb i spudliny.
2. Cukier
3. Kawa.

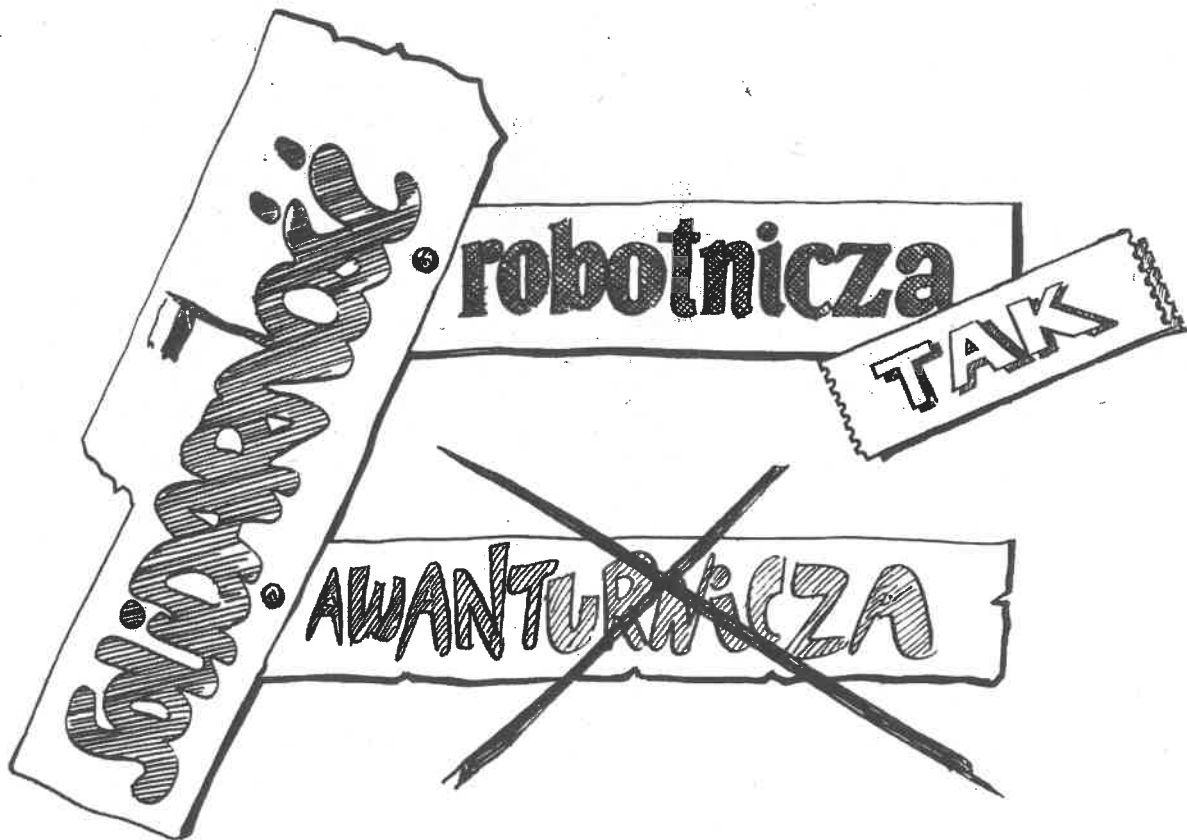
Ponadto w pełni uczestnikom zjazdu należy przyznać dodatkowe kartki na papierosy.

Za
BIURO ORGANIZACYJNE
Droga Wciotko

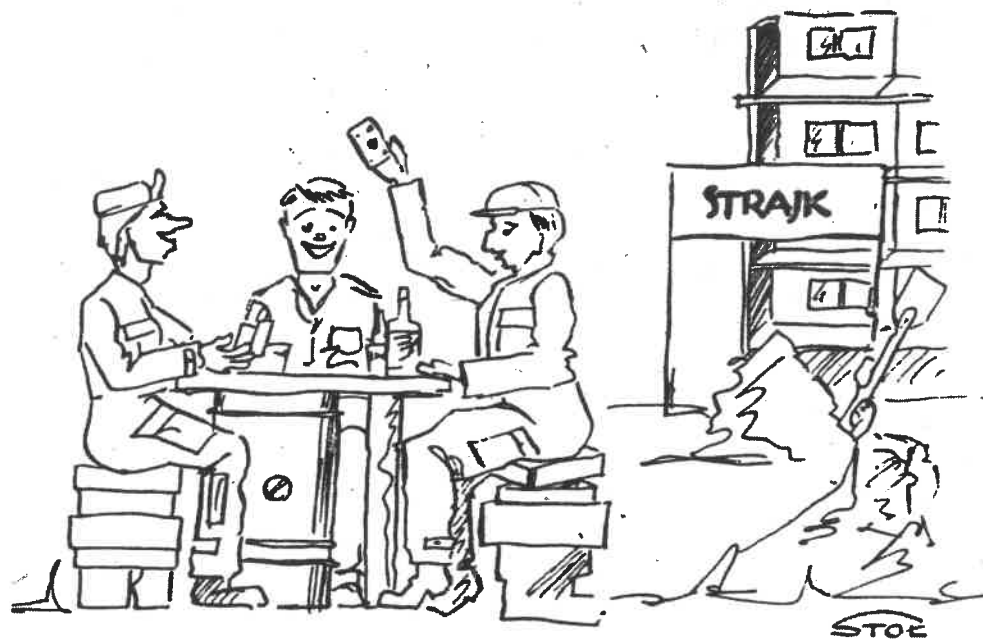
- ok 20 ton
- ok 35 tony
- 1 tona

A co na to powiedzą "głodne"
dzieci gdańskie?

75

Archiwum Państwowe w Lublinie, Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie, sygn. 774, s. 75

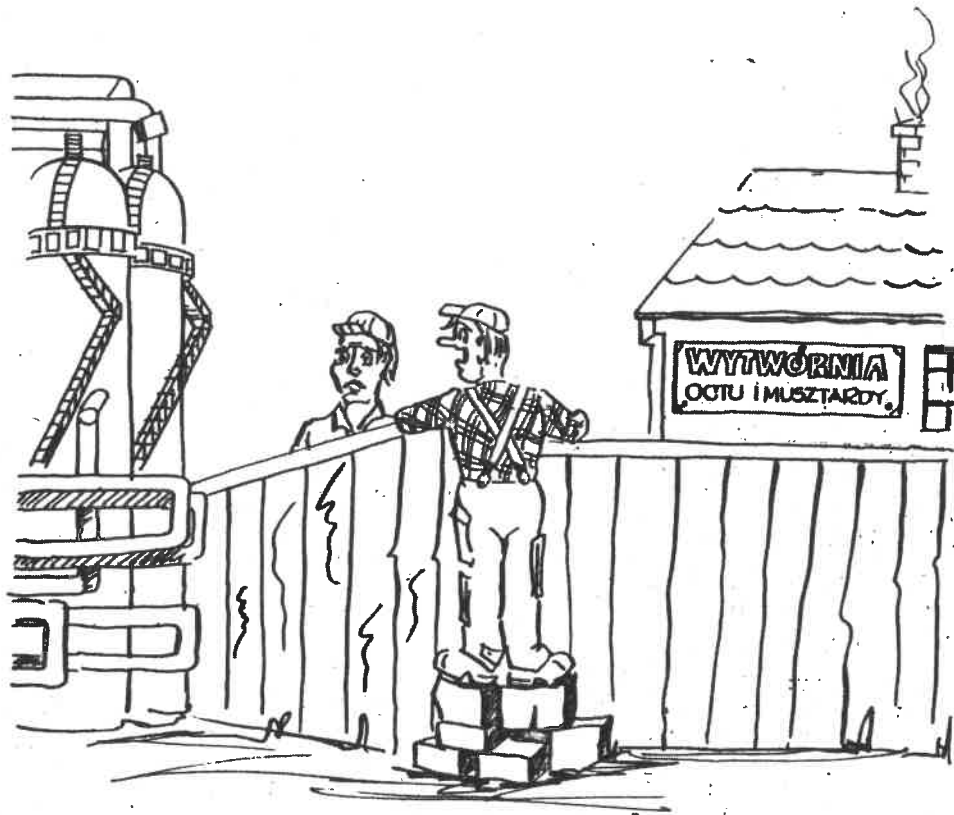
- CO WY ROBICIE?
- „DOGANIAMY” JAPONIĘ...

72

- Oto nasza koncepcja „naprawy” gospodarki ...

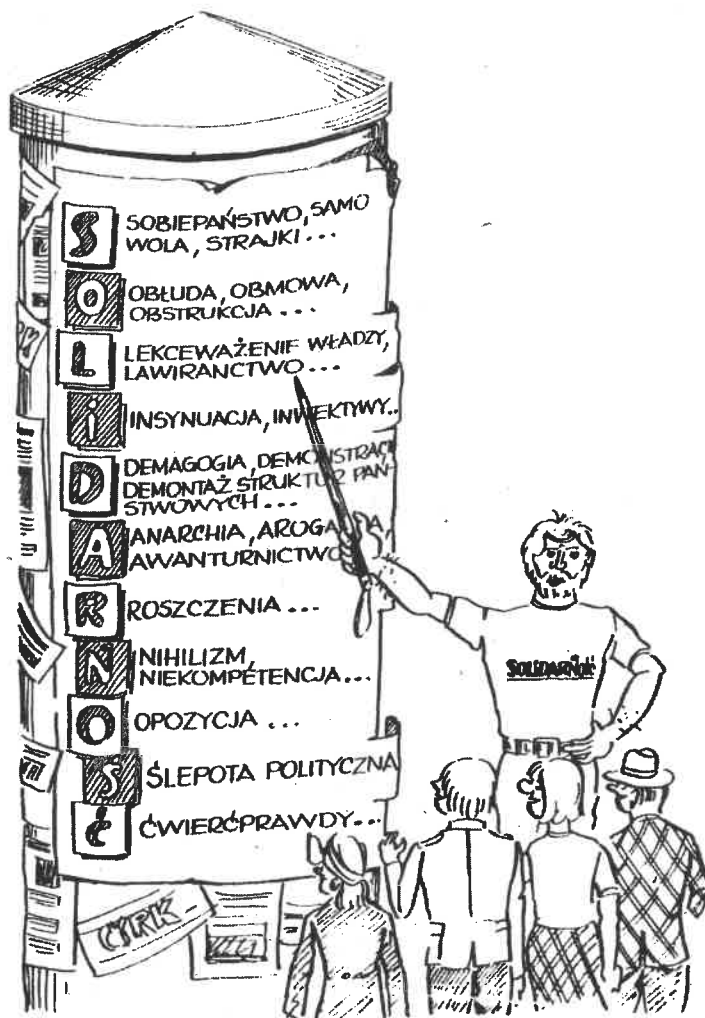
Czy o taki samorząd nam chodzi?

- Ja jestem współwłaścicielem wielkiej
fabryki chemicznej, a Ty?

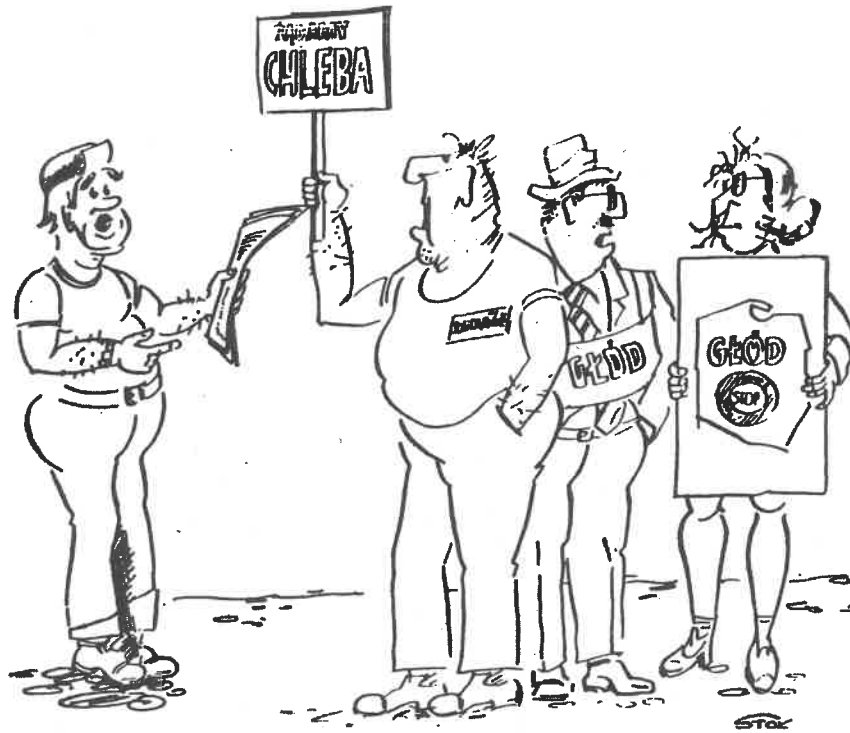

- Jestem nietykalny „Solidarność” zawsze mnie obroni ... Ale jak długo?

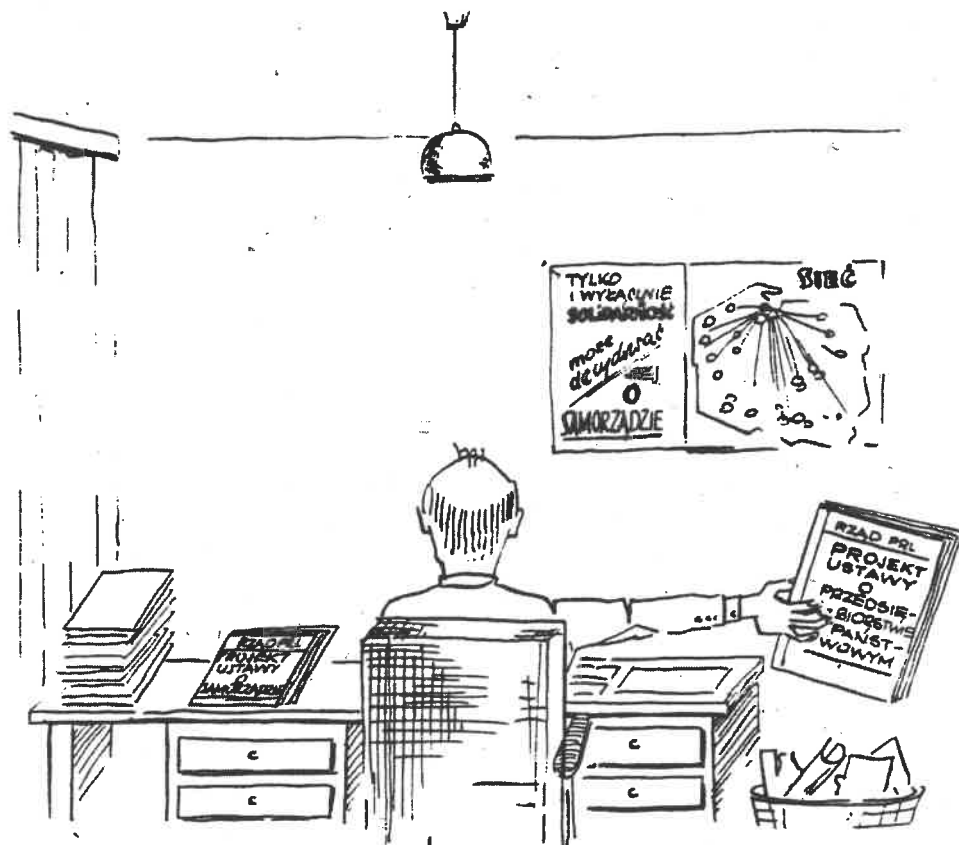
— Program „Solidarności” w wydaniu „jasirzebi” panów Zbigniewa Bujaka, Andrzeja Gwiazdy, Jana Rulewskiego i spółki...

Archiwum Państwowe w Lublinie, Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie, sygn. 774, s. 54

- Grubasy do środka!
Trzeba zachować wiarygodność...

Archiwum Państwowe w Lublinie, Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie, sygn. 774, s. 73

- Do kosza!
- Nam przecież nie chodzi o samorząd,
lecz o... władzę w zakładach pracy!

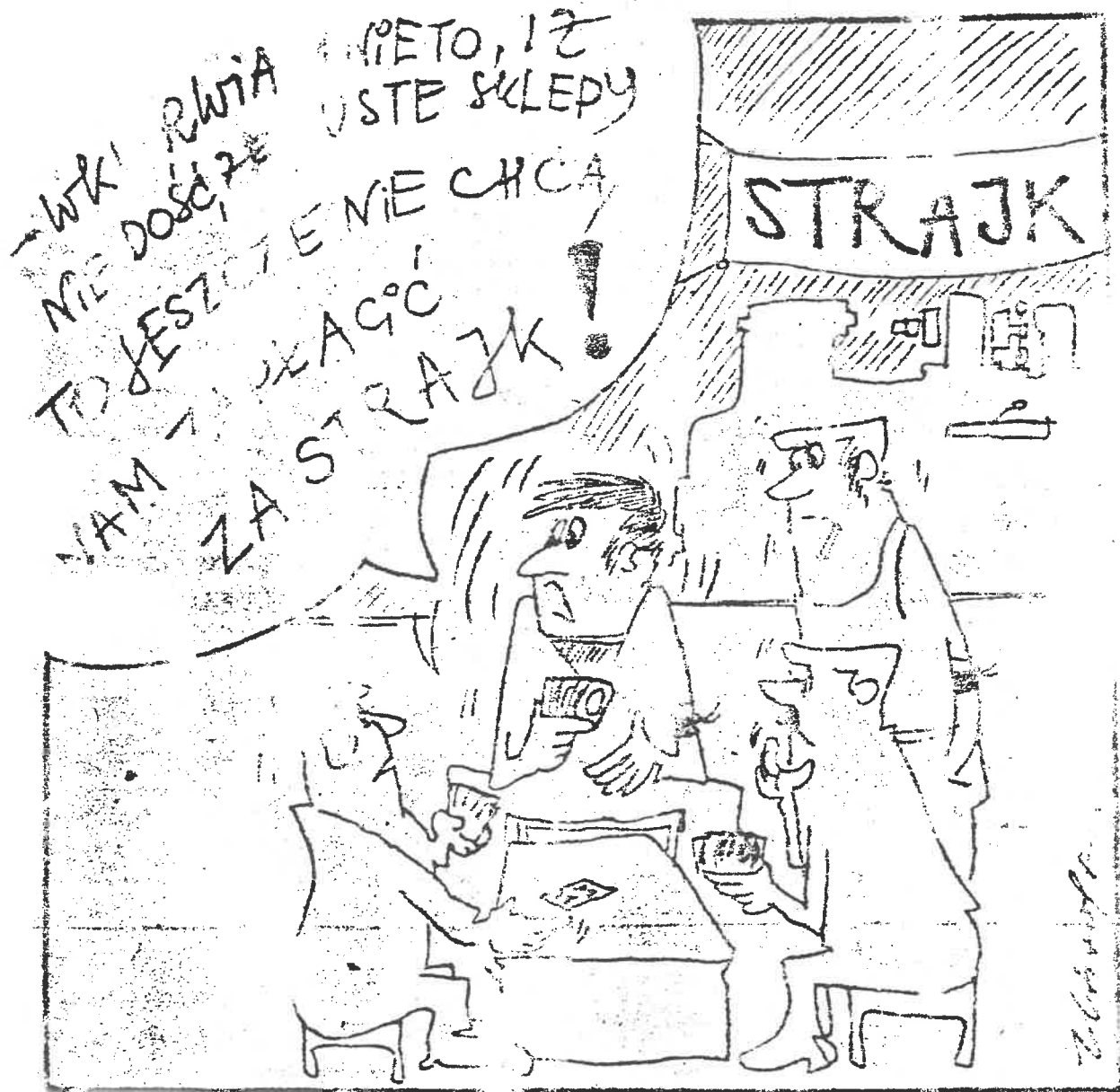
SOLIDARNOŚĆ

— Proszę Państwa, nadchodzi Zima, musimy
wysłuchać postulatów i powołać mieszaną
komisję zimowo - związkową. Jutro wyślemy
do Zimy telex z terminem spotkania...

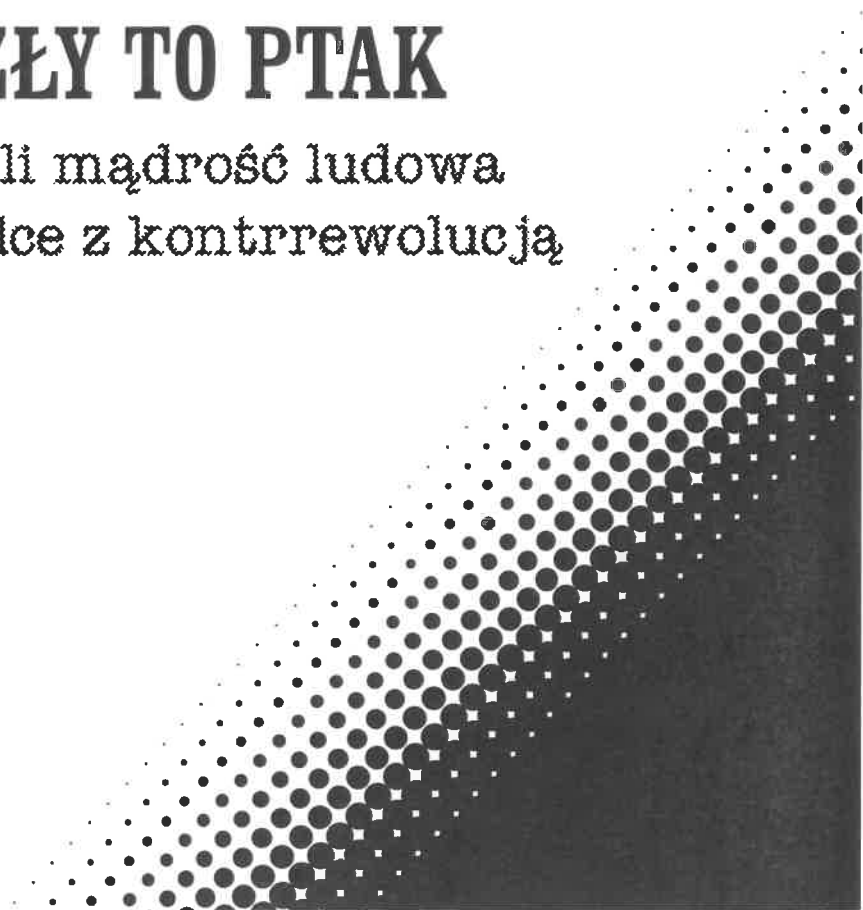

ZŁY TO PTAK

czyli mądrość ludowa
w walce z kontrrewolucją

4

PRZYSŁOWIA MĄDROŚCIA
NARODU

tonący brzytwy się chwycił...

M

PRZYSŁOWIA MADROŚCIĄ
NARODU

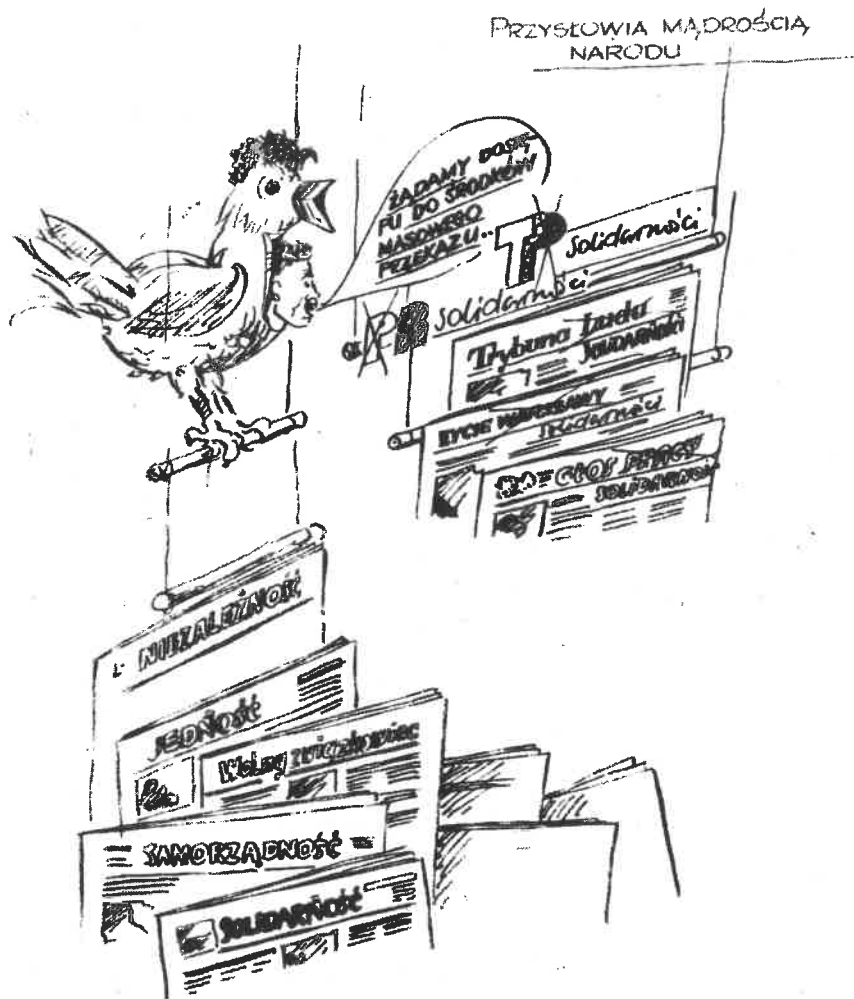

Zły to ptak,
co własne gniazdo kala ...

5

- Z tego ziarna na pewno nie będzie chleba...

- Daj kurze grzędę, ona mówi:
wyżej siędę...

13

PRZYSŁOWIA MĄDROŚCIA
NARODU

Wyszła prawda jak szydło z worka ...

PRZYSŁOWIA MADROŚCIĄ
NARODU

Jedno zgniłe jabłko,
może zepsuć cały ich kosz

18

PRZYSŁOWIA MADROŚCIA
NARODU

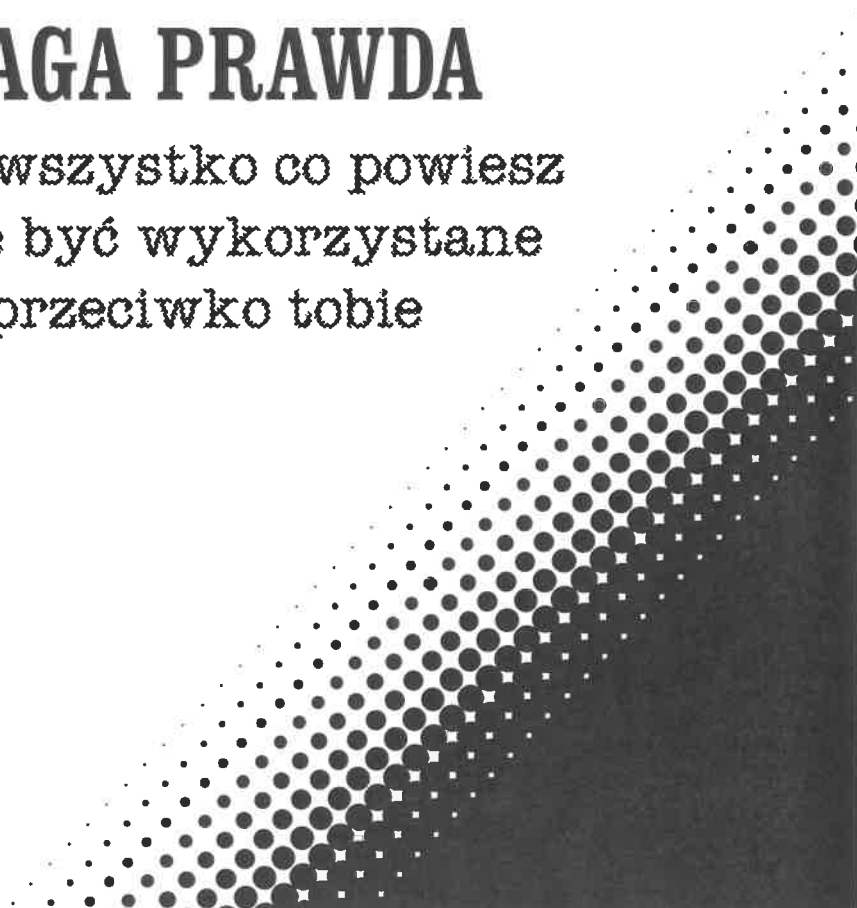

Wilk w owczej skórze...

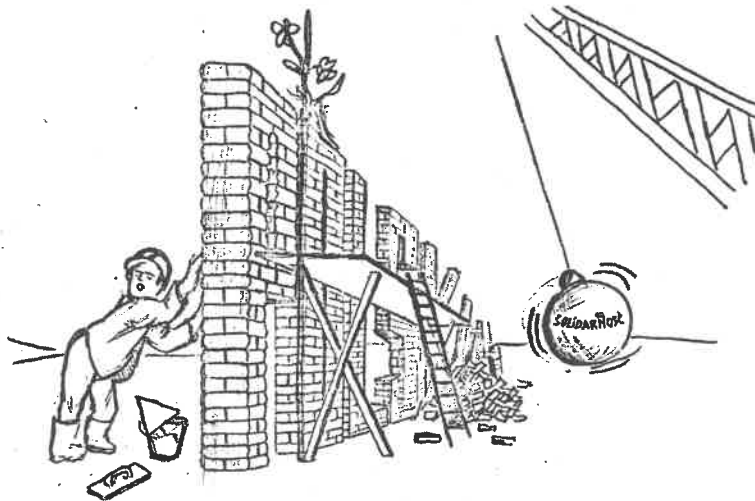
Archiwum Państwowe w Lublinie, Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum
Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie, sygn. 773, s. 18

NAGA PRAWDA

czyli wszystko co powiesz
może być wykorzystane
przeciwko tobie

50

" Ta "Solidarność" wyrosła z robotniczego protestu i miała być siłą twórczą, która Polskę naprawia, która z Polski zmywa zło, która po nowemu buduje, ale która buduje, a nie burzy. A jestem w związku, gdzie ton nadają krzykacze, chcą mną rządzić ludzie, którzy umieją tylko protestować i przeszkadzać"

Z wystąpienia na IX Plenum KC PZPR

Zofii Grzyb, członka Biura Politycznego KC,
brygadzistki w RZPS "Radoskór", członkini
NSZZ "Solidarność"

Druk 100% Zam Nr 564 18 00 1981r

Archiwum Państwowe w Lublinie, Zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z archiwum Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Lublinie, sygn. 774, s. 50

„ Nie jesteśmy Związkiem. W moim pojęciu jesteśmy opozycyjnym ruchem społeczno - politycznym.”

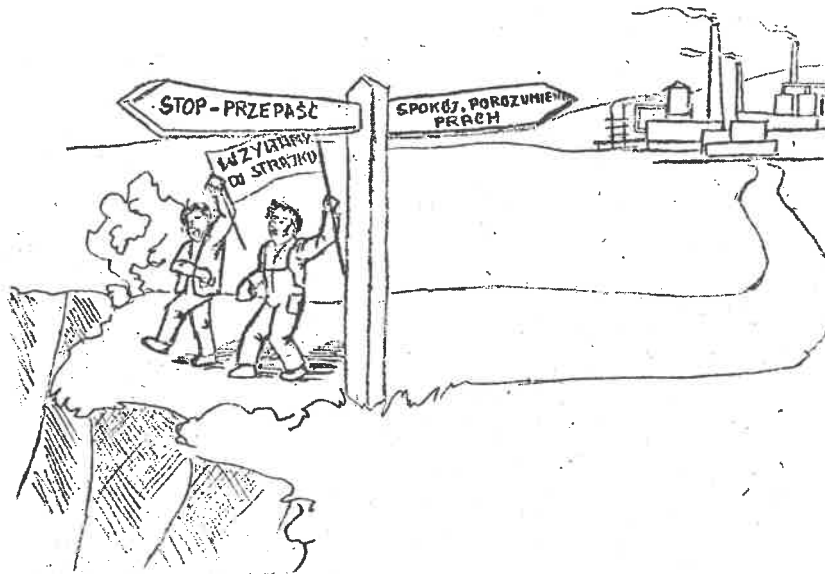
„...niestety, niektórzy promineri naszego życia związkowego podsuwają ludziom zupełnie inne interpretacje, że my jesteśmy od majtek, od butów, względnie od podziałów kartkowych” *

Jan RULEWSKI przewodniczący MKZ NSZZ „Solidarność” region Bydgoszcz, na posiedzeniu KKP w dniu 24-26.07.1981 r.

- A przecież JA jestem powołany do rzeczy ważniejszych ...

52

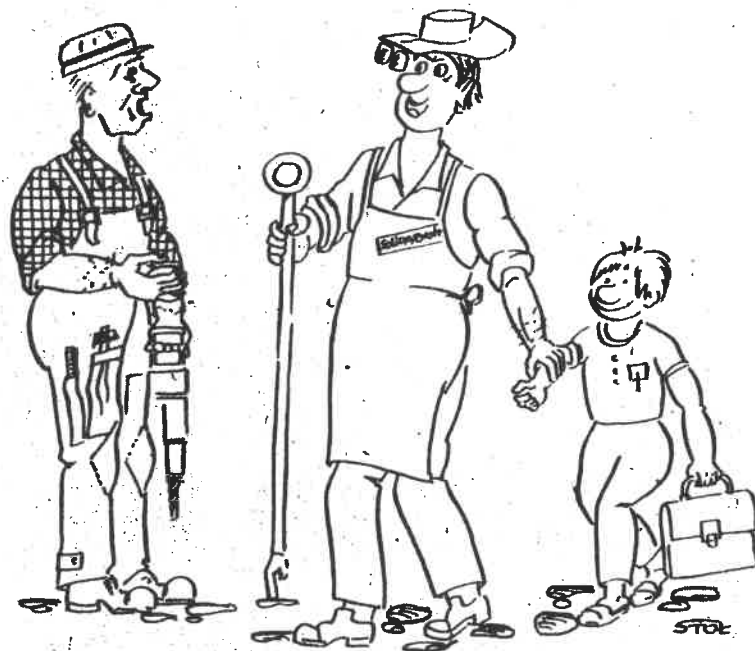
" I właśnie jako członek/"Solidarności"/ mam prawo oskarżać kierownictwo związku; zdradzacie robotnicze interesy i kłamaliście mówiąc nam, czym chcecie być, bo poszliście w zupełnie innym kierunku"

Z wystąpienia na II Plenum KC PZPR
Zofii Grzyb, członka Biura Politycznego KC,
brygadzystki w RZPS "Radoskór", członkini
NSZZ "Solidarność"

Druk WOV Jan Nr 564 18 08 1981r

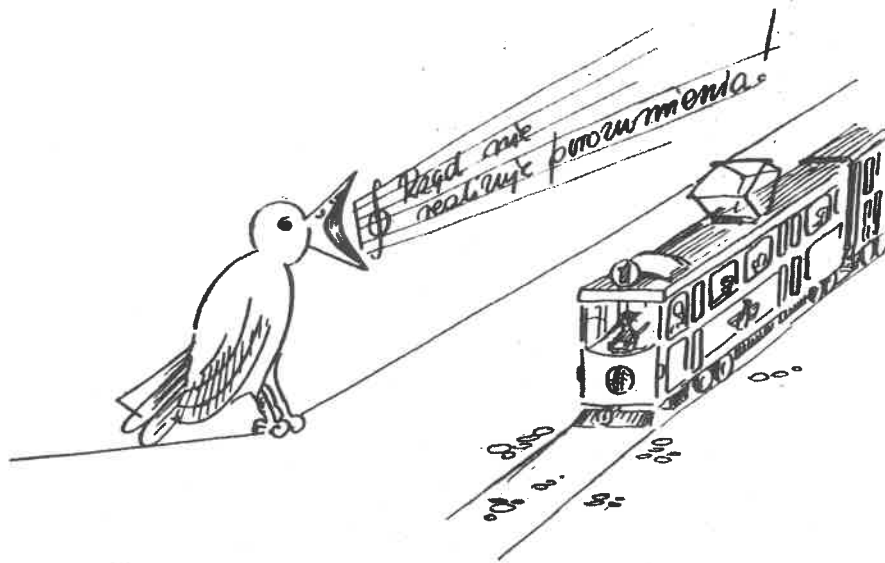
57
"Nasz apel o podjęcie pracy
w wolne soboty jest wyrazem
przekonania o konieczności uzu-
pełnienia społecznych zasobów
materiałnych. Będzie to produkcja
i praca nie dla rządu ale
dla siebie..."

Oświadczenie rzecznika pras-
owego KKP NSZZ "Solidarność"
J. Oryszkiewicza

- Wiesz, że w sobotę będziemy pracować dla siebie...?
- Oni to mają głowy! Ciekawe kiedy powiedzą, dla kogo pracujemy w pozostałe dni tygodnia?

53

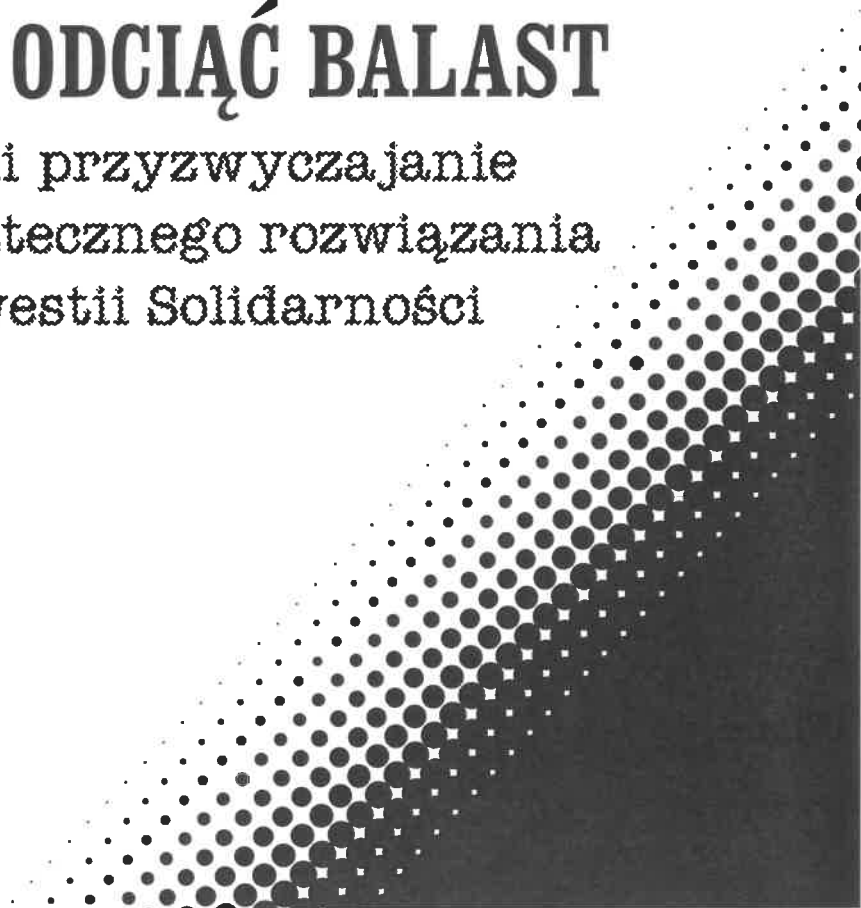
Na cienkim przewodzie przysiadł StOWIK* łódzki,
 ale zamiast ćwierkać, gada głosem ludzkim.
 I w kółko to samo, ni słowa nie zmienia:
 Rząd nie realizuje porozumienia!
 A skąd też się wzięła demagogia taka
 u romantycznego: raczej w swej naturze ptaka?
 Odpowiedzi nie dam, bo nie o to chodzi,
 że fałszywym śpiewem sam sobie szkodzi.

Ważniejszy tu morał, bo w nim jest myśl główna:
MĄDRY PTAK NIE RZUCA NA SWOJE GNIAZDO!

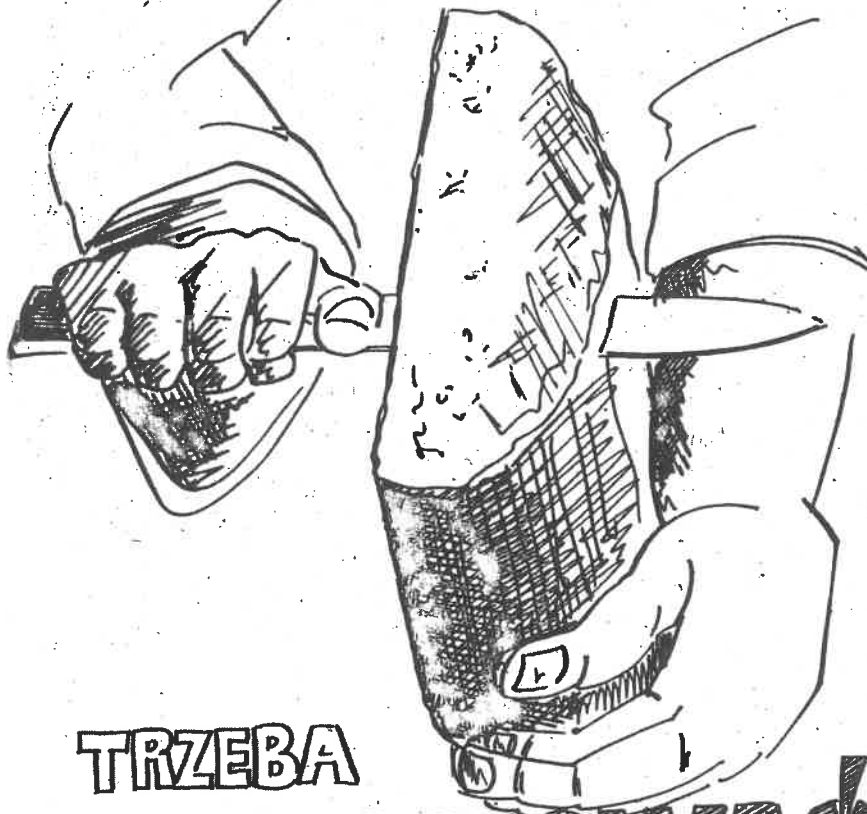
* Andrzej StOWIK - przewodniczący MkZ NSZZ
 „Solidarność” Ziemi łódzkiej

CZAS ODCIĄĆ BALAST

czyli przyzwyczajanie
do ostatecznego rozwiązania
kwestii Solidarności

**ŻEBY
PODZIELIĆ**

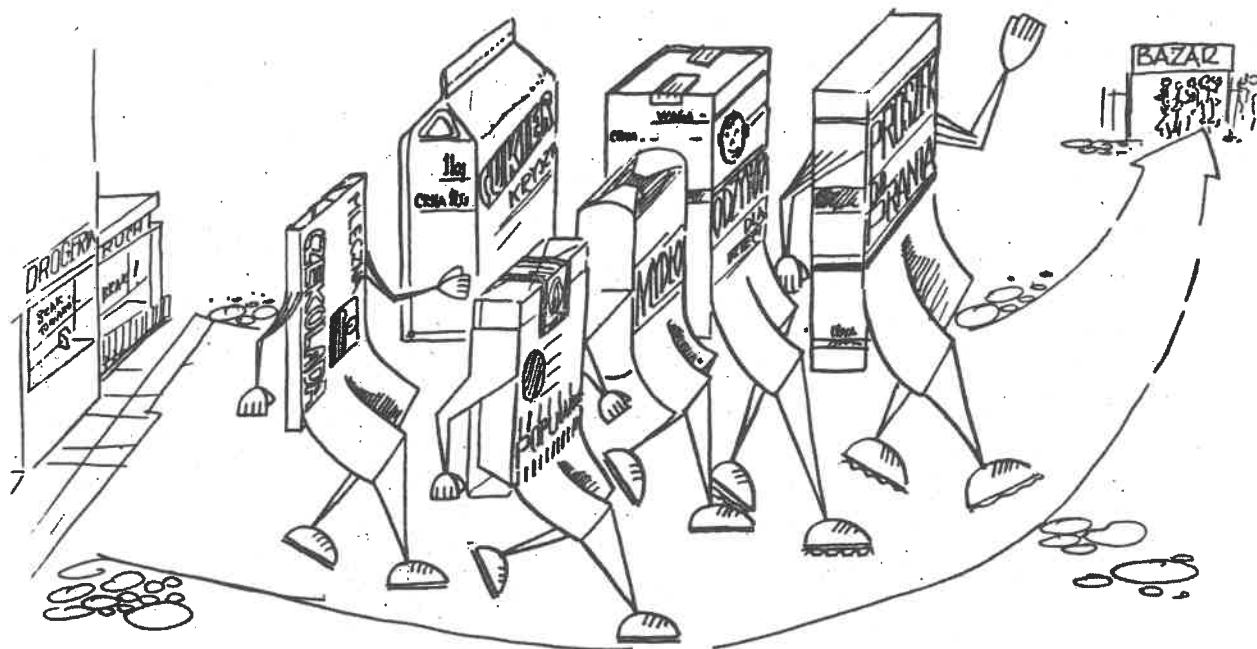

**TRZEBA
WYPRACOWAĆ!**

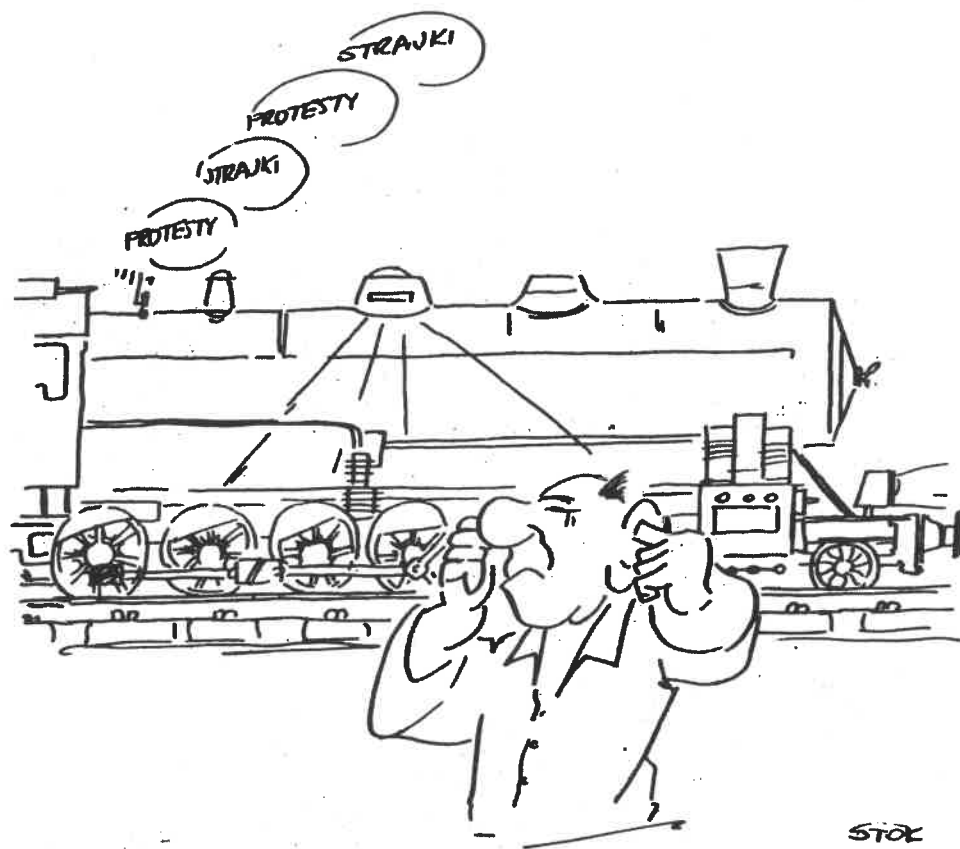
1

-Krasnoludki nie kwapią się, aby zabezpieczyć nam opał i inne zapasy na zimę. Chyba będziemy musieli sami zabrać się do roboty...

-Tylko wspólnymi siłami całego społeczeństwa
uda się powstrzymać ten pochód!

— Przestańmy marnotrawić energię na gwizd...

Cały świat z niepokojem
myśli o nas

74

A MY?

TO NIC , ALE MAMY ZA TO
SOLIDARNOŚĆ !

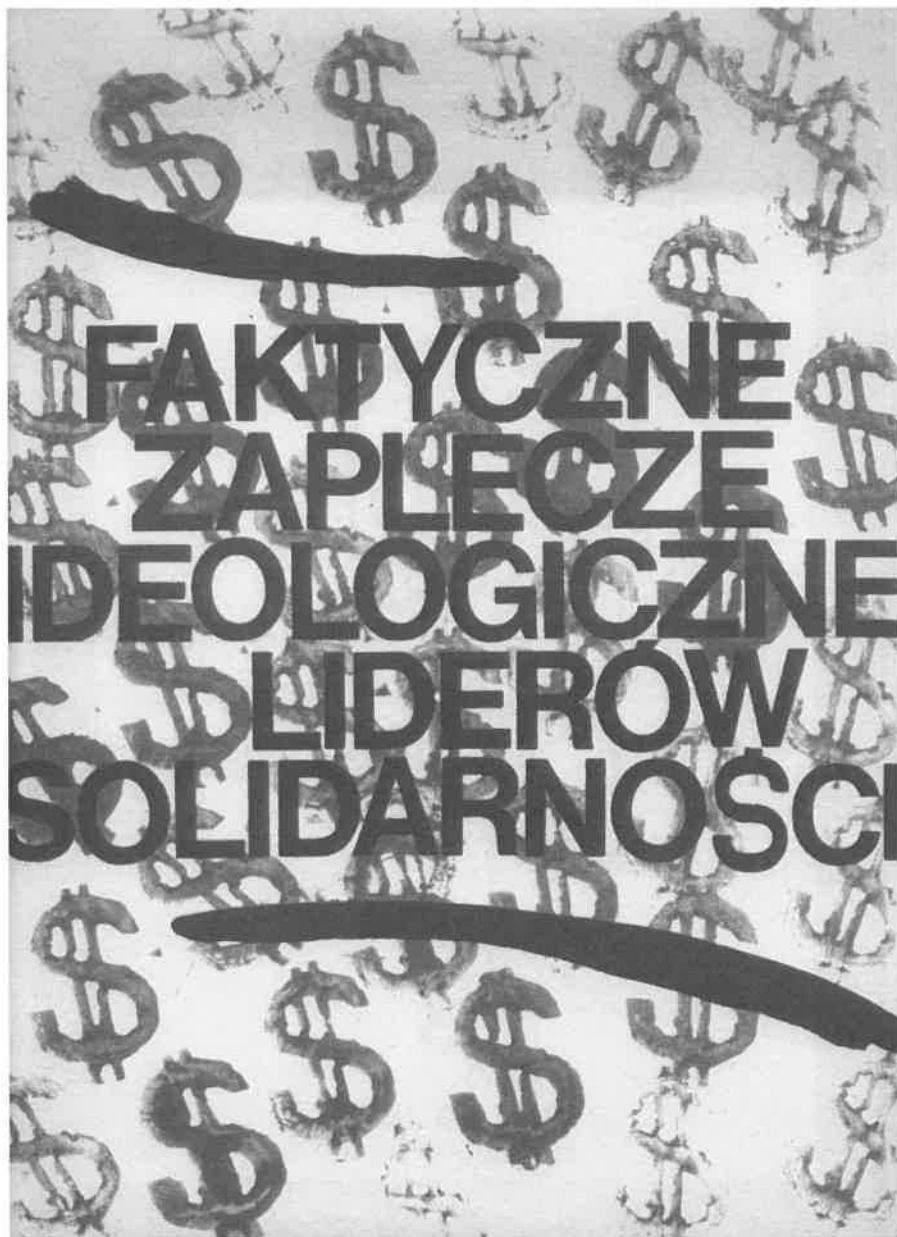

Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim, Zbiór plakatów
i druków ulotnych Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
w Białej Podlaskiej, sygn. 8, s. 102

Nie ma zgody na nieróbstwo

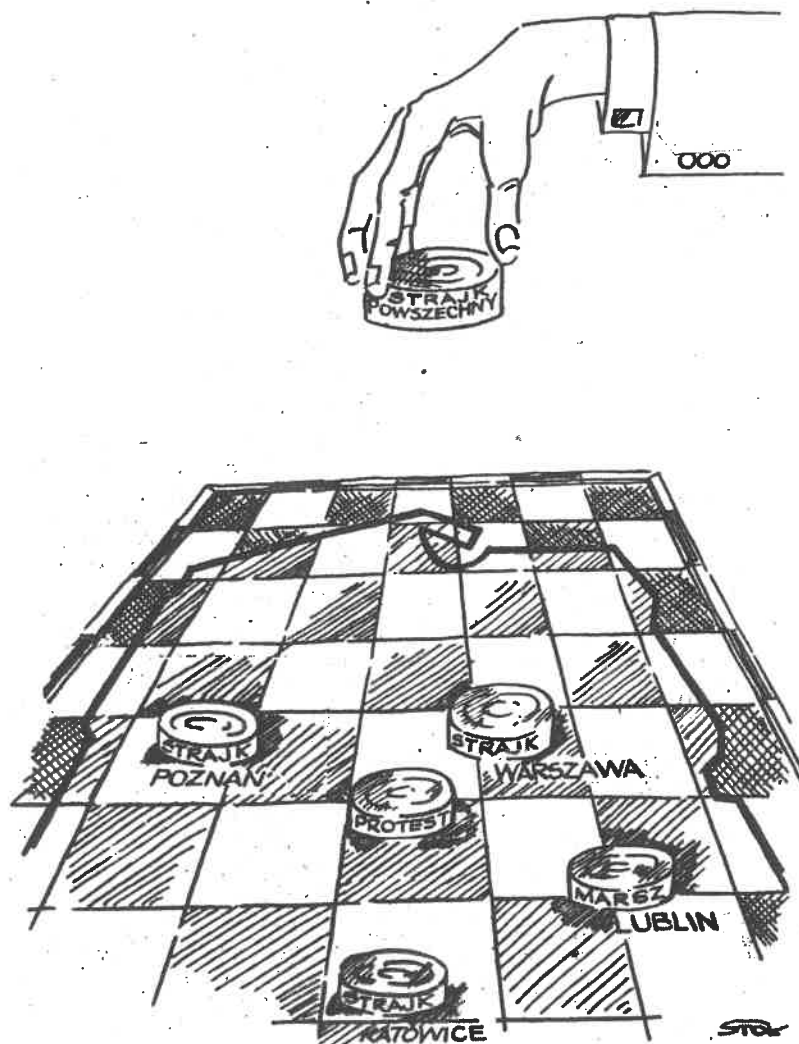

Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim, Zbiór plakatów i druków ulotnych Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Białej Podlaskiej, sygn. 8, s. 127

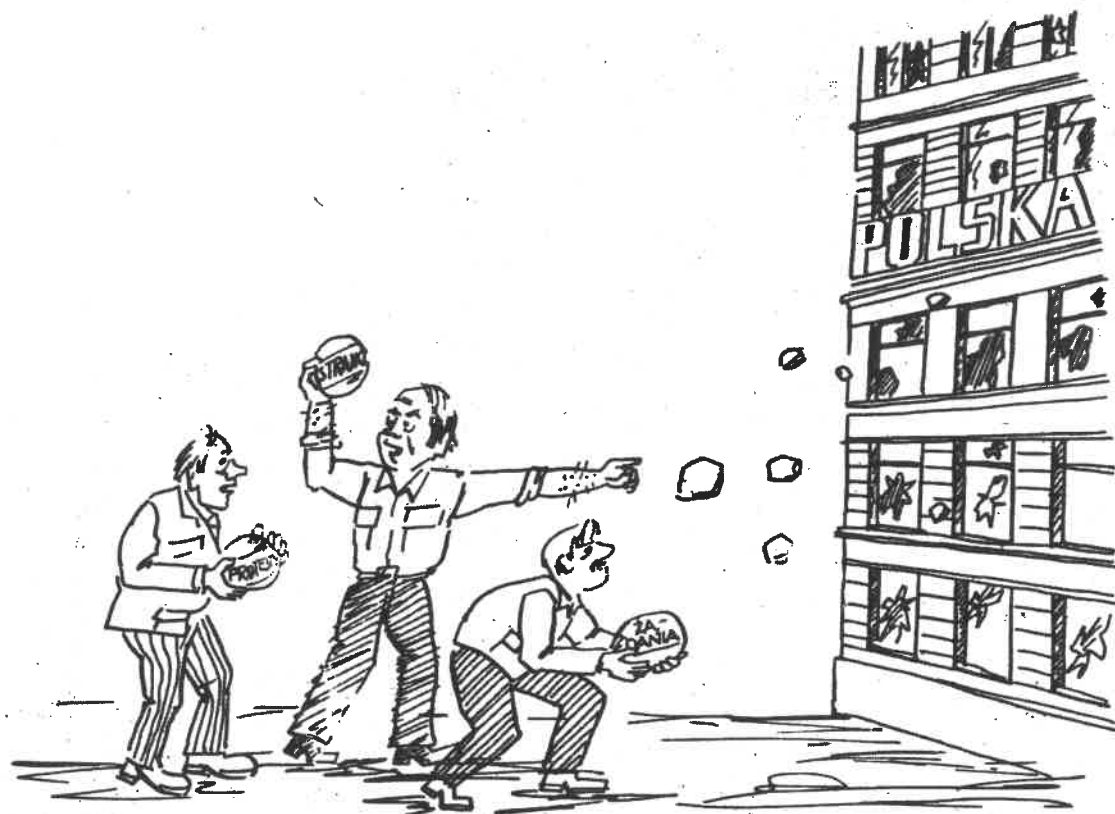

Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim, Zbiór plakatów i druków ulotnych Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Białej Podlaskiej, sygn. 8, s. 129

65

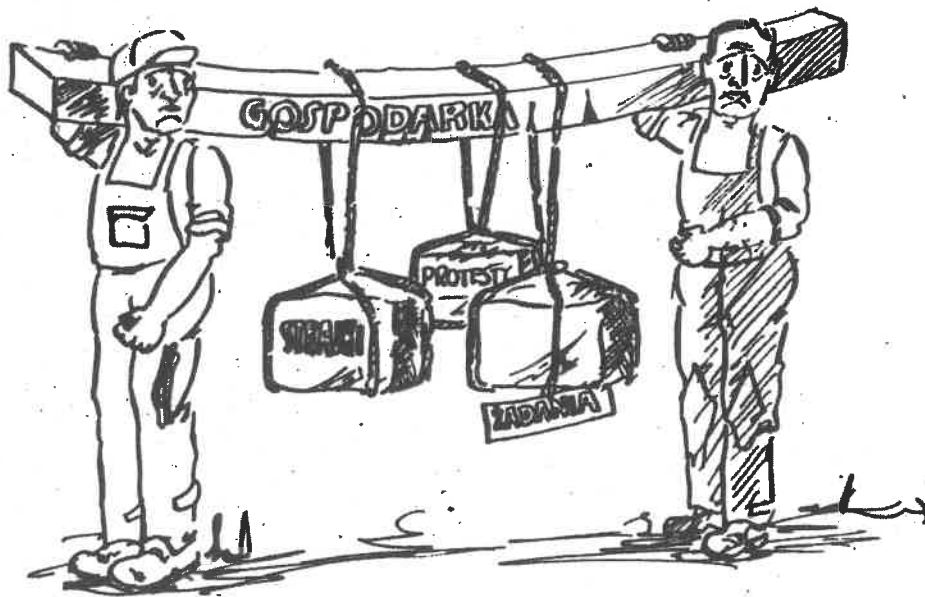

- Wolnego panowie! To nie gra
w warcaby. W tej grze można
przegrać Polskę...

-Czas już przestać wybijac szyby we własnym domu...

67

-Czas już obciąć ten „balast”...

ISBN 978-83-62217-10-6